

Tanja Haapasalo

Kielen kehityksen ja liikunnallisen opetustavan välinen yhteys

Kotkan kaupungin liikuntahanke

Opinnäytetyö
Sosionomi

2018



**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Tanja Haapasalo	Sosionomi (AMK)	Syyskuu 2018
Opinnäytetyön nimi		
Kielen kehityksen ja liikunnallisen opetustavan välinen yhteys Kotkan kaupungin liikuntahanke		49 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupunki		
Ohjaaja		
lehtori Harri Mäkinen Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija Pia Eskola		
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Kotkan kaupungin kanssa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Kotkan kaupungin liikunnallisen hankkeen materiaalipakkauksen eli LIKI-kassin toimivuutta lasten kielen kehityksen tukena. LIKI-kassi sisältää erilaisia toimintamateriaaleja, välineitä ja leikkejä, joita pystytään hyödyntämään aikuisten ohjaamissa toiminnoissa, lasten omissa leikeissä sekä pienryhmätöihin. Kassin materiaalin tavoitteena on kannustaa kasvattajia tarttumaan lasten luontaiseen liikkumiseen sekä vahvistaa ja laajentaa varhaiskasvatuksen liikunnallisen pedagogiikan käyttöä oppimisen eri osa-alueilla.</p> <p>Tutkimuksen kohteena oli Kotkan alueen yhden päiväkodin alle 3-vuotiaiden lasten ryhmä, jonka kielen kehitystä niin yksilö- kuin ryhmätasolla kasvattajat seurasivat. Tutkimuksessa korostuu kasvattajien havaitsemat muutokset lasten kielen kehityksessä.</p> <p>Tutkimus suoritettiin seurantatutkimuksena, jossa haastateltiin ryhmän kasvattajia kaksi kertaa. Ensimmäiset kasvattajien haastattelut toteutettiin ennen liikunnallisen materiaalin käyttöönottoa, jonka jälkeen ryhmässä otettiin aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön LIKI-kassin materiaali. Menetelmän käyttöä jatkettiin loppuhaastatteluihin asti, joissa pyrittiin selvittämään materiaalin tuomaa tukea kielen kehitykseen sekä mahdollista muutosta lasten kielen kehityksessä.</p> <p>Loppuhaastattelussa kasvattajien vastaukset olivat tutkimustuloksen kannalta yhtenäisiä. Kasvattajien mielestä LIKI-kassin tuomaa hyötyä on haastava arvioida kielen kehityksen kannalta, sillä alle 3-vuotiailla lapsilla kielen kehitys on nopeaa sekä yksilöllisiä eroja on paljon havaittavissa. Materiaalipakkauksen todettiin kuitenkin tukeneen ryhmän lasten kielen kehitystä. Ryhmän kielen kehityksen kohteina oli pääsääntöisesti suun motorikan vahvistaminen ja kielen käsitteiden kehittyminen. Materiaali tuki myös lasten motorisia taitoja ja kasvattajat korostivat erityisesti lasten itsevarmuuden sekä rohkeuden liikkua ja kokeilla kasvaneen.</p>		
Asiasanat		
varhaiskasvatus, kielen kehitys, motoriset taidot, liikunnalliset menetelmät		

Author	Degree	Time
Tanja Haapasalo	Bachelor of Social Services	September 2018
Thesis title		
The connection between language development and athletic teaching method Athletic project commissioned by the City of Kotka		49 pages 2 pages of appendices
Commissioned by		
City of Kotka		
Supervisor		
Harri Mäkinen Pia Eskola		
Abstract		
<p>This thesis was executed by working together with the City of Kotka. The goal of this research was to analyze the usability of the athletic program package named LIKI-kassi in enhancing children's language development. The support package contains different types of plays and tools which children can use assisted by an adult, working in small groups and in their own play. The idea of the LIKI-kassi is to encourage educators to utilize children's natural moving capability and develop knowledge about athletics influencing different forms of learning at early childhood education.</p>		
<p>The target of the investigation was one day-care center located at Kotka and its under three years old children's group. Educators examined children as a group and as individuals. The observations documented by the educators about children's development of speech are at the center of this investigation.</p>		
<p>The investigation was made using observation technique and day-care center educators were interviewed two times during the process. First time the educators were interviewed just before they started to use LIKI-kassi program as part of their daily teaching. The LIKI-kassi was used almost every day until the final interview. During the final conversation it was discussed whether the LIKI-kassi supports child's language development and if it did, how.</p>		
<p>At the final interview opinions of the educators were almost exactly the same. Educators thought that the benefit of LIKI-kassi is really hard to measure in reference to the child's speech because under three years old children's linguistic development is very fast and individualized. Although they thought that LIKI-kassi was still supporting child's speech development. Main targets of the groups language development were mostly around the motoric skills of mouth and forming words. During the interview were also noticed that LIKI-kassi supported child's motoric skills and they were more out-going than before.</p>		
Keywords		
early childhood education, language development, motoric skills, athletic methods		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	LAPSEN KIELEN KEHITYS.....	6
2.1	Alle 3-vuotiaan lapsen kielen kehitys	8
2.2	Kielen kehityksen tukeminen ja tukimenetelmät.....	10
2.2.1	Tukiviittomat.....	11
2.2.2	Kuvakommunikointi.....	12
3	ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN MOTORISET TAIDOT	13
4	TOIMINNALLISET MENETELMÄT VARHAISKASVATUKSESSA.....	15
4.1	Liikunta varhaiskasvatuksessa.....	16
4.2	Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset	18
4.3	Lapsen ensimmäisten ikävuosien fyysinen aktiivisuus.....	19
4.4	Kotkan kaupungin liikuntahanke ja materiaalipakkaus	20
5	LIIKUNNAN JA KIELEN KEHITYKSEN VÄLINEN YHTEYS.....	22
6	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUS	25
6.1	Tutkimusmenetelmät ja toteutus	26
6.2	Tutkimusaineiston keruu	29
6.3	Tutkimusaineiston analyysi	32
6.3.1	Alkuhaastattelut.....	32
6.3.2	Loppuhaastattelut.....	33
7	TUTKIMUSTULOKSET	36
8	LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	39
9	POHDINTA	41
	LÄHTEET	43

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Liite 2. Tiedote haastatteluun osallistuvilla

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on kielen kehityksen ja liikunnallisen opetustavan välinen yhteys. Työni tilaajana toimii Kotkan kaupunki. Vuonna 2016 Kotkan kaupungin varhaiskasvatus kehitti liikuntahankkeen, joka tukee lasten kielen kehitystä liikunnallisilla menetelmillä. Hankkeeseen on koottu materiaalipakkauksena LIKI-kassi, jossa on erilaisia toiminnallisia materiaaleja, välineitä ja leikkejä. Näitä on pystytty hyödyntämään aikuisten ohjaamisissa toiminnoissa, lasten omissa leikeissä sekä pienryhmätoiminnoissa.

Työssäni tavoitteena on tutkia ja selvittää liikunnallisen opetustavan eli LIKI-kassin ja lapsen kielen kehityksen välistä yhteyttä. Kohderyhmänäni on Kotkan alueen erään päiväkodin alle 3-vuotiaiden ryhmä, jonka kasvattajat toimivat kohdejoukkonani. Tutkimuksessani pyrin myös selvittämään kasvattajien mietteitä LIKI-kassista mm. LIKI-kassin materiaalien toimivuudesta ja monipuolisuudesta ja mahdollisista kehitysehdotuksista. Tutkimusaineistoa kerään haastatteleamalla ryhmän kasvattajia ennen liikunnallisen menetelmän käyttöä sekä usean kuukauden käytön jälkeen.

Mielestäni opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä nykyajan lapset kasvavat ja kehittyvät teknologian parissa, jolloin osalta heistä jää liikunta arjessa vähemmälle ja motoriset taidot eivät kehity monipuolisesti. Sääkslähden (2015, 128) mukaan jo kolmen vuoden iässä lapsi omaksuu itselleen tyyppillisen tavan toimia. Tutkimusten mukaan viimeisen 20 vuoden aikana kouluikäisten lasten kestävyyskunto on heikentynyt ja vastaavasti ylipainoisuus ja lihavuus ovat lisääntyneet. Opetushallituksen tutkimuksen mukaan pojista vain noin 50 % ja tytöistä 40 % liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. (Luoma 2005.)

Tutkimuksen lähtöolettamuksena minulla on se, että LIKI-kassin liikunnalliset menetelmät ja leikit tukevat alle 3-vuotiaiden lasten kielen kehitystä. Uskoisin, että menetelmien aktiivinen käyttö monipuolistaa lasten kehittyvää sanavarastoa sekä helpottaa arjessa toimimista. Opinnäytetyössäni avaan aluksi aiheeseen liittyvää teoreettista viitekehystä, jossa kerron lasten normaalista kielen kehittymisestä ja kielen kehityksen tukimenetelmistä. Tuon myös esille alle 3-vuotiaiden motoristen taitojen kehittymistä ja varhaiskasvatuksessa käytössä

olevia toiminnallisia menetelmiä. Toiminnallisten menetelmien jälkeen kerron 2016 päivitetystä varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksista sekä Kotkan kaupungin liikuntahankkeesta. Teoreettisen osuuden jälkeen kuvaan tutkimusosuudessa käytettyjä tutkimusmenetelmiä sekä aineiston keruuta ja analyysia. Lopuksi pohdin saatuja tutkimustuloksia sekä työn luotettavuutta ja eettisyyttä.

2 LAPSEN KIELEN KEHITYS

Ihmisen synnynnäinen kiinnostus muita kohtaan ja tarve osallistua sosiaaliseen vuorovaikutukseen laittavat liikkeelle varhaiset vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaidot. Vauvan ääntelyt ja liikkeet saavat merkitystä ja tulkintaa lähiympäristön ihmisten kautta. Vauvan tullessa tietoiseksi omasta ja muiden toiminnasta sekä tämän oppiessa tulkitsemaan toisten ihmisten toimintaa vauva alkaa muokkaamaan omaa käyttäytymistään vaikuttaakseen muiden toimintaan. Hiljalleen vauvan ilmeistä ja liikkeistä tulee yhä enemmän tahdonalaisia ja vauvan tavoitteellinen viestintä lisääntyy. Muiden ihmisten antamat merkitykset ja tulkinnat kannustavat vauvaa itseilmaisuun ja samalla kehittävät minä-tunnetta. (Laakso 2014, 23.) Lapsen kommunikaatioaloihteisiin vastaaminen kannustaa lasta yrittämään ja kehittämään ääntelyä. Varhaisen vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa lapsen kielen kehitykseen sekä myöhempään oppimiseen esim. lukemiseen. (Kunnari & Paavola 2012, 60–61.)

Kielen oppimisnopeuteen ja monipuolisuuteen vaikuttavat kieliympäristö ja sen tarjoamat virikkeet. Mikäli lapsen perustarpeissa ja elinolosuhteissa on suuria puutteita, niillä on vaikutusta myös lapsen kielelliseen kehitykseen. Perusturvallisuuden ollessa kunnossa, lapsi pystyy keskittymään ympäristön tarkkailuun sekä kehittämään aistejaan, liikkeitään ja ääntelyään. (Laakso 2014, 27; Koppinen & Pollari 2011, 128.)

Taulukossa 1 kuvaan lapsen kielen kehityksessä tapahtuvia muutoksia ennen kouluikää. On kuitenkin huomioitava, että alle 3-vuotiaiden lasten kielen kehityksessä voi olla suuria yksilöllisiä eroja (Lyytinen 2014, 51). Lasten eroavaisuudet johtuvat pääsääntöisesti perinnöllisistä ja biologisista tekijöistä (Kunnari & Paavola 2012, 61).

Taulukko 1. Lapsen kielen kehitys (Lyytinen 2014, 55–65; Kuuloavain s.a.)

IKÄ	KESKEISIMMÄT KEHITYSMUUTOKSET
7-12kk	<ul style="list-style-type: none"> -monipuolinen jokeltelu -vauva pyrkii kontaktiin muiden kanssa -eleiden käyttö ilmaisun tukena.
1-2v	<ul style="list-style-type: none"> -ensi sanat ilmaantuvat ja sanavarasto kasvaa yksilöllisesti -puheessa esiintyy pieniä lauseita -ääntäminen on puutteellista -osaa noudattaa lyhyitä ohjeita ja kehotuksia -symbolisia leikkitoimintoja.
3v	<ul style="list-style-type: none"> -osaa käyttää sanayhdistelmiä, joissa esiintyy taivutusmuotoja -puheessa omia muotoja ja taivutuksia -puhe pääsääntöisesti ymmärrettävää; tarinoi ja keskustelee
4v	<ul style="list-style-type: none"> -puhe lähes kokonaan ymmärrettävää -lapsi osaa taivuttaa ja käyttää apuverbejä, eri aikamuotoja ja verbejä eri persoonamuodoissa -puheessa ilmenee käsky-, kielto, ja kysymyslauseita ja adjektiivien vertailuasteita.
5v	<ul style="list-style-type: none"> -puhe sujuvaa ja selkeää; lieviä artikulaatiovirheitä voi esiintyä -eri sanaluokkien sanojen käyttö arjessa -lapsella laaja sanavarasto ja hallitsee kieliopilliset säännönmukaisuudet mm. sanojen taivuttamisen ja lauseiden muodostamisen -ilmaisut tarkentuvat; ajan, paikan, sijainnin, koon, määrän ja muodon tarkastelu -lukemisen ja kirjoittamisen alkeiden opettelu
6v	<ul style="list-style-type: none"> -sanojen ääntäminen yleiskielen mukaisesti ja esineiden sujuva nimeäminen -foneeminen tietoisuus kehittyy; oivaltaa sanojen koostuvan erilaisista äänneistä, havaitsee sanojen äänne-eroja ja oppii yhdistämään, poistamaan, lisäämään ja laskemaan äänneitä -lapsi omaksuu myös vuorovaikutuksen perustaitoja mm. keskittyy kuuntelemaan, vastaa kysymyksiin ja puhuu vuorotellen -osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti.

2.1 Alle 3-vuotiaan lapsen kielen kehitys

Lapsen varhaiset vuorovaikutuskokemukset alkavat karttua heti syntymän jälkeen. Vauvan ensimmäisten elinkuukausien aikana aikuiset vastaavat vauvan viestittämiin elintoimintoihin liittyviin tarpeisiin mm. nälkään. (Martikainen 2007.) Vauvan refleksin omaiset toiminnot ovat reagointia ulkoisille tai sisäisille ärsykkeille, sillä vauva ei kykene vielä tahdonalaiseen toimintaan tai käyttämään aktiivisesti äänen tuottoon osallistuvia lihaksia (Törölä 2009, 108). Varhaiset vuorovaikutuskokemukset luovat pohjaa myöhemmin tarvittaville kommunikointitaidoille. Lapsi prosessoi aktiivisesti kieltä jo ennen kuin oppii ensimmäisiä sanoja. Alusta asti lapsi ymmärtää kieltä ja viestintää enemmän kuin pystyy itse tuottamaan. (Koppinen & Pollari 2011, 128.)

Lasten kielellistä kehitystä kuvataan niin sanotulla kausijaottelulla, joka perustuu siihen, että lapsi oppii uuden ja merkittävän asian. Uusien kehitysvaiheiden on todettu niin sanotusti rakentuvat edellisten vaiheiden päälle ja lapsen sen hetkisestä puheesta erottuvat myös varhaisemmat kehitysvaiheet. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012d, 66; Törölä 2009, 111.) Esim. esikielellisellä kehityksellä tarkoitetaan puhekieltä edeltävää vaihetta normaalisti kehityvällä lapsella. Kauden aikana lapsi luo perustaa kielen ja puheen rakenteille. Esikielellisen kehityksen vaihe päättyy silloin, kun lapsi alkaa käyttää viestintän päämuotona sanoja. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012b, 69; Laakso 2014, 30–31.)

Laakson (2014, 33, 38) mukaan pienen lapsen viestintä lähtee tavoitteesta. Alle vuoden ikäisen lapsen viestinnästä on havaittavissa kolme päämäärää. Ensimmäinen näistä on toisen käyttäytymiseen vaikuttaminen, jossa lapsi pyrkii ohjaamaan toisen ihmisen käyttäytymistä saadakseen, välttääkseen tai ylläpitääkseen jotain ulkoista tapahtumaa. Toisena päämääränä lapsella on sosiaalinen vuorovaikutus, jossa hän tavoittelee toisen ihmisen huomiota tai katsumista. Kehityksellisesti viimeisimpänä päämääränä on jaettu tarkkaavaisuus, jossa lapsi pyrkii kiinnittämään toisen huomion läheisyydessä olevaan esineeseen tai tapahtumaan sekä jakamaan yhdessä saadun kokemuksen. Jaettu tarkkaavaisuus liittyy lapsen taitoihin ohjata ja seurata muiden tarkkaa-

vaisuuden kohdistamista, huomionkohteen jakamista sekä puheen tulkitsemista. Edellä mainituilla taidoilla on suuri merkitys kielellisten ilmaisujen ja vuorovaikutuksen kehityksessä.

Vauvan ollessa parin kuukauden ikäinen tämä alkaa käyttämään ääntään laajemmin vuorovaikutuksessa. Perustarpeiden ilmaisun lisäksi vauva alkaa ilmaisemaan mielihyvään liittyvää naurua, päristelyä ja ääntelyä. Mielihyvän ilmaisu tapahtuu aluksi vanhempien ja lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa esim. vauvan reagoidessa ilmeisiin tai puheeseen sekä hakemalla katsekontaktia. Vauvan oppiessa kontrolloimaan ääntään hän alkaa leikitellä äänen eri ominaisuuksilla sekä käyttämään esim. naurua vuorovaikutuksen aloituskeinona tai kiinnostuksen osoittamisena. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012b, 71–72.)

Hiljalleen vauva siirtyy äänen ääriominaisuuksien kokeilusta jokelteluun (noin 6–8kk iässä). Jokeltelussa vauva tuottaa rytmikkaita ja monitavuisia ääntelysarjoja, joissa on havaittavissa kielikohtaisia piirteitä. Tavujen toistaminen tuo ääntelyyn puheenomaisen tyylin, ja lapsi saattaa tuottaa lyhyitä tavusarjoja käskevään sävyyn tai huudahduksina. Jokellusvaiheella on todettu olevan yhteyksiä lapsen motoriikan kehittymiseen, sillä rytmikkään tavujen toistamisen kanssa samoihin aikoihin ilmaantuu kädellä tai jalalla taputtaminen. (Törölä 2009, 110; Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012b, 73–74.) Lasten on todettu osoittavan ensimmäisiä merkkejä sanojen ymmärtämisestä esim. reagointia omaan nimeen, yksittäisiin sanoihin tai yksinkertaisiin lauseisiin keskimäärin 8–10kk iässä (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2009, 115).

Jokeltelun ollessa monimuotoista lapsi alkaa tapailemaan tavuista sanoja. Ensisanojen kaudella *tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin lapsi omaksuu ensimmäiset 50 sanaansa*. Jotta lapsi voi omaksua sanoja, häneltä vaaditaan sisäisten mielikuvien muodostamista, havaintojen jäsentämistä sekä merkityksen yhdistämistä havaintoihin. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012a, 83.) Ensisanat pohjautuvat monesti lapsen omiin kokemuksiin sekä sanat ovat motorisesti helposti tuotettavia. Lapsi saattaa myös jättää sanoista konsonantteja pois tai muuntaa sanojen rakenteita yksinkertaisemmaksi. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2009, 115–116.)

Ensisanojen jälkeistä aikaa kutsutaan systemaattisen fonologisen kehityksen kaudeksi, joka jatkuu 3-4 vuoden ikään (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2012c, 121). Lasten kielen kehityksessä voi olla suuria eroja, mutta keskimäärin 2-vuotias lapsi tuottaa noin 200-300 sanaa ja sanavarasto kasvaa nopeasti. Tuotettujen sanojen äänteet voivat olla vielä epätarkkoja ja lauseiden rakenteet lyhyitä ja taivuttamattomia. Lapsi voi myös tuottaa lauseita yhdistelmällä eleitä ja sanatapailuja. Esimerkiksi mukia osoittamalla ja sanomalla ”anna” lapsi pyytää lisää juotavaa. Tällä keinolla lapsi osoittaa ymmärtävänsä lauseiden muodostamisen ja saa kokemuksia siitä, että hän tulee ymmärretyksi. (Martikainen 2007.) Lasten on myös todettu jo 2-vuotiaana korjaavan puhettaan aikuisen toistoa mallintaen tai oma-aloitteisesti. Esim. lapsi pyrkii tarkentamaan ääntämystään, mikäli keskustelun toinen osapuoli ei ymmärrä hänen tarkoitustaan. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2009, 117.)

Sanaston laajentuessa kielen käyttö täsmentyy ja vakiintuu. 2-3-vuotias käyttää puheessaan runsaasti adjektiiveja, pronomineja, partikkeleita sekä kysymyssanoja. Lapsi saattaa kysymyksillä pyrkiä vuorovaikutuksen ylläpitoon eikä niinkään tiedonhakuun. 2 -vuotiaat käyttävät puheessaan pääsääntöisesti preesens- aikamuotoa, sillä he ovat voimakkaasti sidoksissa nykyhetkessä tapahtuviin asioihin. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2009, 117–118.)

Lapsen kielen kehitys on yksilöllistä, ja usein havaitut kielen kehityksen poikkeamat korjaantuvat itsestään kolmen vuoden ikään mennessä. Normaalisti kehittyvällä lapselle on 3-4-vuotiaana monipuolinen sanasto, joka koostuu useista eri sanaluokan sanoista sekä aikamuodoista. Myös paikan- ja ajanmääreet esiintyvät tapahtumien ja toimintojen selittämisessä. Lasten puhe selkiytyy ja alkaa taivutusjärjestelmältään muistuttaa laadullista aikuiskieltä. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2009, 118.)

2.2 Kielen kehityksen tukeminen ja tukimenetelmät

Kielen kehitystä tukiessa on tärkeää tehdä kaikki toiminta tavoitteelliseksi ja kehitystä tukevaksi. Tukemisessa tilanteiden ja asioiden sanoittaminen ja nimeäminen ovat tärkeää. Perushoitotilanteet esim. syöminen ja pukeutuminen ovat tilanteita, jotka tulisi hyödyntää ja luoda mahdollisimman kiireettömiksi. Lapsen ja aikuisen vuorovaikutuksen laatuun tulisi panostaa, sillä kannustava,

rauhallinen ja selkeä aikuinen mahdollistaa lapsen pystyvän ymmärtämään puhetta omien kielellisten kykyjensä mukaisesti. (Kaure & Rauhala-Vaahervaara s.a.) Aikuisten on havaittu muuntavan kielellisiä ilmauksiaan puhessaan lapsille niin, että he käyttävät selkeitä ja lyhyitä lauseita ja kertaavat sanoja ja tapahtumia. Tätä kutsutaan *hoivakieleksi*, jolle tyypillistä on mm. runsas toisto, selkeä ääntäminen ja tilannesidonnaiset keskustelun aiheet. (Lyytinen 2014, 66.) Korpilahden (2012, 39) mukaan visuaaliset aistimukset tukevat lasten kuulohavaintoja, joten eleillä ja ilmeillä on suuria merkityksiä varhaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Kielen kehityksen tukemiseen on käytössä monia erilaisia tapoja ja käytäntöjä. Aikuisen käyttämä kuvaileva kieli, erilaisten asioiden tutkiminen, lukeminen, sadutus, loruttaminen ja värien käyttäminen voivat helpottaa lapsen kielen oppimista. Mikäli lapsella on kielellisiä haasteita, tulisi kiinnittää erityistä huomiota säännölliseen päivärytmiin sekä yhtenäisiin sääntöihin ja ohjeisiin. Kielellisiin haasteisiin on kehitetty suujumppa, joka perustuu artikulaatioiden harjoittamiseen. Suujumppa tähtää suun ja kielen lihasten hallintaan erilaisten harjoitusten esim. saippuakuplien ja pillillä puhaltamisen avulla. (Kaure & Rauhala-Vaahervaara s.a.)

Puheen rinnalle on nostettu kommunikointia tukevia ja korvaavia keinoja. Puhetta tukeva kommunikointi tarkoittaa puheilmaisuuden täydentämistä ja edistämistä sekä kommunikointikeinon takaamista. (Vallioniemi & Vento 2010.) Puhetta korvaavien keinojen käyttö mm. tukiviittomat ja kuvakommunikointi tukevat ja vahvistavat lapsen ilmaisutaitojen ja ymmärtämisen kehitystä. Nämä keinot mahdollistavat lapselle toimivan kommunikointitavan ja vuorovaikutussuhteen luomisen, mikäli puheen kehitys ei etene. (Ikonen, Ketonen, Launonen, Mattinen, Palmroth, Röman & Salmi 2014, 202.)

2.2.1 Tukiviittomat

Tukiviittomilla tarkoitetaan viittomakielestä käytettävien viittomien käyttöä siten, että niillä tuetaan samanaikaisesti puhumista, puheen tapailua tai ovat puheen tukena, jos puutteellinen puheilmaisuus ei täytä lapsen ilmaisun tarvetta. Viittoessa viitotaan merkityksen kannalta vain keskeisimmät avainsanat. Tukiviittomia voidaan yksilöllistää lapsen tarpeiden ja kykyjen mukaan. Viittominen

on kokonaisvaltaista viestintää, johon kuuluu puhe, viittomat, äänensävyjen vaihtelut sekä kehonolemus. Tukiviittomia voidaan käyttää muiden kommunikointimenetelmien ohella. (Ikonen ym. 2014, 203; Kaure & Rauhala-Vaahervaara s.a.)

Käyttäessä tukiviittomia kuulevan lapsen kielen kehityksen tukena tulisi viittomiseen liittää puheilmaisu. Samanaikaisen viittomisen ja puhumisen on todettu voivan edistää kielen kehittymistä sekä puheen ymmärtämistä, sillä monesti viittomia käyttäessä puherytmi hidastuu ja sanoma selkiytyy. Alussa puhuja viittoon vain puheen kannalta keskeisimmät avainsanat, mutta lapsen viittomis- ja kielellisten taitojen kehittymisen myötä viittomia tulisi käyttää kielijärjestelmän tavoin. Näin lapsi saa mallia viittomien yhdistelemisestä ja kasvatettua sanavarastoaan. Viittomat tukevat myös nimeämistä eli sanojen muistamista myös sen jälkeen, kun lapsi on jo oppinut puhumaan. Jos lapsen odotetaan alkavan puhua, viittomien käyttö on usein miten luontevin puhetta tukeva keino. (Ikonen ym. 2014, 205, 211; Vallioniemi & Vento 2010.)

2.2.2 Kuvakommunikointi

Osa lapsista saattaa kiinnostua enemmän kuvista kuin viittomista tai ilmeistä ja eleistä. Lapsi on saattanut ilmaista itseään osoittelemalla ihmisiä ja ympäristön asioita. Aikuisen antaessa mallia käyttämällä kuvia puheen tukena lapsi voi oppia kertomaan asioistaan kuvia käyttämällä. (Martikainen 2007.)

Kuvakommunikointi tarkoittaa kuvasymbolien käyttöä ilmaisun ja ymmärtämisen välineenä, mikäli viestintä ei onnistu puhumalla tai kirjoittamalla. Kuvia voidaan käyttää myös muistin tukena, toiminnan eri vaiheiden etenemisen selkeyttämisenä, aikakäsityksen ja ajanhallinnan tukena ja näköaistin käytön kannustamisessa. Kuvien käyttäminen ilmaisun ja ymmärtämisen välineenä edellyttää, että lapsi ymmärtää kuvan ja asian yhteyden. Mikäli lapsella on haasteita yhdistää kuvan ja asian vastaavuus, voi viestintävälineenä toimia myös esineetkin. (Kaure & Rauhala-Vaahervaara s.a; Papunet 2017.)

Kuvat, esineet ja erilaiset graafiset merkit jäsentävät myös aikaa, toimintoja sekä paikkaa. Jäsentäminen kasvattaa lapsen turvallisuuden tunnetta ja lisää omantoiminnanohjausta. Kielellisessä erityisvaikeudessa lapsi monesti pyrkii

korvaamaan kielellisiä haasteitaan näkemiseen perustuvalla tiedolla. Saman aikaisesti kuultu ja nähty asia havainnollistaa ja helpottaa lapsen ymmärtämistä ja pysyy monesti helpommin mielessä. Mikäli kuvia käytetään puhetta tukevin menetelminä, on kuvien ja viestien sanallistaminen tärkeää, jotta kuvien avulla tuotetut viestit on tulkittu oikein. Erilaisia menetelmiä on mm. viikkokalenterit ja päiväohjelmat sekä tilanne- ja tunnekuvat. (Ikonen ym. 2014, 205–207; Kaure & Rauhala-Vaahervaara s.a.)

3 ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN MOTORISET TAIDOT

Kokkosen (2017, 160) mukaan motorisen kehityksen aikana ihmiset oppivat liikuntataitoja jatkuvassa prosessissa. Lapsuudessa motorinen kehitys on nopeinta, sillä kehitys tapahtuu ympäristön ja perimän yhteisvaikutuksesta. Lapsen motorinen ja hermostollinen kehitys kulkevat siis rinnakkain. Motorisessa kehityksessä on havaittavissa yleisluonteisia piirteitä, mutta yksilöllisiä eroja voi kuitenkin olla vaiheiden järjestyksessä ja rajoissa. Lapsen kehitykselle ominaisia ovat herkkyyks- ja valmiuskaudet, jolloin tietyn toiminnon omaksuminen on helpompaa kuin muina aikoina. (Rauhamäki 2007.)

Ensimmäisinä motorisina taitoina vauvalla kehittyä asentokontrolli ja karkea-motoriikka, joka keskittyy suurten lihasten hallintaan mm. pään nostelua 1-2kk iässä, molemmin käsin esineen tavoittelua 2-4kk iässä, potkimista 3kk iässä ja kääntymistä 5-6kk iässä. Tämän jälkeen vauvalla alkaa kehittyä hienomotoriikka mm. pinsettiote noin 9kk iässä. Reilu puoli vuotiaana vauva alkaa harjoitella kääntymistä, istumista ilman tukea ja konttaamista. (MLL 2017a.)

Lapselle kehittyä ensimmäisenä motoriset perustaidot, joita ihminen tarvitsee selviytyäkseen itsenäisesti arjessa. Gallahue (1993) on määritellyt taitoja olevan 23 (mm. kääntyminen, kieriminen, käveleminen ja kiinniottaminen) ja on jaotellut ne tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin. Tasapainotaitojen kehittymisen on todettu olevan pohja muiden taitojen kehittymiselle. (Iivonen, Rintala & Sääkslahti 2016; Rauhamäki 2007.) Käsittelytaitojen mm. heittäminen, kierittäminen ja potkaiseminen kehittyminen vaatii havaintomotoristen toimintojen yhteistyötä sekä tunto-, näkö-, tasapaino- ja lihasaistien käyttöä (Järvi-luoto & Väänänen 2008).

Lapsen ollessa noin vuoden ikäinen hän osaa monesti seisoa ilman tukea ja alkaa harjoitella ensiaskelia. Lapsi voi myös alkaa opetella itse juomaan, syömään ja riisumaan vaatteita. Lapsi tarvitsee aikaa ja mahdollisuuksia, jotta voi harjoitella ja kehittää taitojaan. Hienomotorisia taitoja harjoitellessa lapsen käden ja silmän yhteistyö kehittyvät. (MLL 2017b.) Taitojen opettelussa lapsi tarvitsee kielellistä ja fyysistä ohjausta. Lapsi kerää itselleen tietoa opittavista taidoista havainnoimalla, katsomalla, tunnustelemalla ja kuuntelemalla. (Huisman & Nissinen 2005, 27.)

Lapsen liikunnalliset taidot kehittyvät 2-vuotiaalla nopeasti ja lasten välisiä ketteryyteen ja aktiivisuuteen liittyviä eroja alkaa ilmetä selkeämmin. 2-vuotiaan motoriset perustaidot mm. kävely, juoksu ja heittäminen ovat harjaantuneet ja sorminäppäryys kehittynyt. Lapsi alkaa ikäkauden loppupuolella harjoitella saksilla leikkaamista ja muita hienomotorisia taitoja vaativia askarteluita. (MLL 2017c.)

Taitotekijät vaikuttavat liikkeen suorittamiseen ja kehittyvät motoristen perustaitojen kanssa yhtä aikaa. Motoristen taitojen kasvaessa lapsi alkaa harjoitella tasapainotaitoja sekä rytmi- ja reaktiokykyjä. Rytmikyvyssä lapsi hahmottaa liikkeiden oikea-aikaisuuden sekä liikkeen keston ja nopeuden muutokset. Reaktiokyvyssä lapsi puolestaan reagoi ärsykkeisiin asianmukaisesti. 3-vuotias lapsi osaa liikunnan perustaitoja, mutta kouluikään asti lapsi vahvistaa ja yhdistelee niitä. Harjoittelun myötä lapsi pystyy esim. juoksemaan ja heittämään palloa samaan aikaan. Taitojen yhdistelyä kutsutaan yhdistelykyvyksi, jossa lapsi oppii erilaisia liikeyhdistelmiä. Ikäkaudelle on ominaista, että sorminäppäryys on kehittynyt hyvin ja lapsi kykenee pukemaan ja riisumaan itse suurimman osan vaatteista. (MLL 2017d.) Rytm-, reaktio- ja yhdistelykykyjen lisäksi erilaisia taitotekijöitä on mm. avaruudellinen suuntautumiskyky (=kykyä huomioida tila, muut liikkeet ja eri suunnat), muuntelykyky (=liikemallia muuttamalla tai korjaamalla tapahtuu sopeutuminen uusiin tilanteisiin) ja kouluiässä kehittyvä erottelukyky (=liikkeeseen tarvittavan voiman, ajan ja tilan erittely sopivaksi) (Rauhamäki 2007).

livosen ym. (2016) mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että lasten vanhempien sosioekonomisella asemalla olevan yhteyttä lasten liikkumisen edellytyksiin ja fyysiseen aktiivisuuteen. Tutkimuksessa on todettu, että ”--koulutettujen

ja hyvin toimeen tulevien vanhempien lasten motoriset taidot ja fyysisen aktiivisuuden määrä on muita korkeampi.” Lasten liikuntataitoja on todettu edistävän myös hankittujen liikuntavälineiden määrä. Lasten kasvuympäristöihin liittyvät eroavaisuudet voivat varhain aiheuttaa eriarvoistumista ja jo varhaiskasvatuksessa tulisi tarjota jokaiselle lapselle mahdollisuuksia kehittää monipuolisesti motorisia taitoja ja luoda optimaalisia tilanteita kehittymiselle.

Motorisiin taitoihin ja niiden kehittymiseen liittyviä poikkeavuuksia kutsutaan motoriseksi kömpelyydeksi. Tällöin lapsen motoriset taidot ja niiden kehittyminen poikkeavat ympäristön vaatimuksista ja aiheuttavat arkielämässä haittaa, jolloin lapsen oppiminen vaikeutuu. Motorisilla poikkeavuuksilla ei ole selkeää neurologista tai lihaksistoon liittyvää syytä. (Ahonen, Cantell, Rintala & Viho-lainen 2005, 12.)

4 TOIMINNALLISET MENETELMÄT VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksessa työtapojen valintaa ohjaavat lasten ikäkausille asetetut tavoitteet ja tehtävät sekä lasten tarpeet, kehitystasot ja mielenkiinnonkohteet. Pedagogisen toiminnan tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia, oppimista ja laaja-alaista osaamista. Varhaiskasvatuksessa pedagoginen toiminta koostuu hoidosta, opetuksesta ja kasvatuksesta, jotka toteutuvat lasten ja kasvat-tajien välisessä vuorovaikutuksessa ja toiminnassa. Monipuoliset työtavat ovat lapselle tärkeä oppimisen väline ja opettelun kohde. Lapselle toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat kuitenkin luontevia oppimisen keinoja. Kasvattajien tulisi ohjata lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja itsenäisesti ja ryhmissä. (Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. s.a.)

Toiminnallisissa menetelmissä peilataan opittua asiaa ympäristöön sensomotoristen toimintojen avulla. Opittava asia tulee lapselle konkreettisemmaksi, kun asiaa prosessoidaan oman ajattelun lisäksi kinesteettisesti. (Huisman & Nissinen 2005, 31.) Toiminnallisia menetelmiä on mm. kuvataide, liike, elokuva, musiikki ja luova kirjallisuus. Toiminnallisten menetelmien tarkoituksena on löytää ajatuksille, tunteille ja mielikuville sanallinen merkitys sekä ymmärtää niitä. Niiden avulla voidaan harjoitella myös ilmaisua ja sosiaalisia taitoja.

Menetelmät pyrkivät osallistamaan asiakasta toimintaan ja lisäämään vuoro-vaikutusta. (Juntunen 2014.) Toiminnallisena menetelmänä liikuntaa tulisi korostaa, sillä liikunnan avulla voidaan kehittää hienomotoriikkaa, havaintomotorisia taitoja sekä liike- ja tuntoaistia. Näiden lisäksi liikunta auttaa oman kehon hallintaa, voimankäytön säätelyä ja tunteiden tunnistamista. (Huisman & Nissinen 2005, 32–33.)

Työmenetelmien vaihtelevuus tuo eri tavoin oppiville lapsille monipuolisia onnistumisen kokemuksia. Toiminnalliset menetelmät tukevat erilaisia oppimistyyplejä mm. visuaalista, auditiivista, kinesteettistä ja taktillista (käsillä tekemistä). Toimiessa lapsi muuttuu passiivisesta aktiiviseksi oppijaksi ja toimijaksi sekä yhdessä tekeminen vahvistaa ryhmähenkeä ja rentouttaa lapsia. Tämä lisää positiivista ilmapiiriä ja vähentää oppimiseen kohdistuvia paineita. (Mäkinen s.a.)

4.1 Liikunta varhaiskasvatuksessa

Kokkosen (2017, 191) mukaan varhaiskasvatus pyrkii lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäksi kannustamaan lapsia liikkumaan monipuolisesti. Liikuntakasvatus pyrkii tukemaan lasten kokonaisvaltaista kehittymistä liikunnan avulla ja taitojen, tietojen ja asenteiden opettamisena sekä terveellisten elämäntapojen omaksumisena. Kasvattajan tulisi siis luoda liikkumista vaadittavia tilanteita ja ympäristöjä, jotka mahdollistavat lapselle positiivisia kokemuksia liikunnasta ja omasta kehostaan. (Sääkslahti 2015, 151.) Monipuolisessa ympäristössä toteutettu liikunta tukee myös lasten motoristen taitojen kehittymistä sekä oppijälähtöiset ongelmanratkaisuun ja luovuuteen perustuvat opetusmenetelmät kehittävät aivoja luoden uusia hermoyhteyksiä solujen välille (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti. 2017, 13, 17).

Lasten hyvinvoinnilla ja terveydellä on todettu olevan suuri yhteys fyysiseen aktiivisuuteen. Liikunta koostuu kaikenlaisesta liikkumisesta ja harrastamisesta sekä muusta fyysisen aktiivisuuden toiminnasta. Liikunnan on havaittu positiivisten terveysvaikutuksien lisäksi tukevan lasten sosioemotionaalista kehitystä. Lasten liikunta koostuu pääsääntöisesti kehon käyttämisestä, itseensä

tutustumisesta, oman tahdon toteuttamista, tunteiden säätelystä ja kokemuksista. Lasten liikunta on siis pääsääntöisesti fyysistä leikkiä. (Sääkslahti 2015, 131,141.)



Kuva 1. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Liikunta on luonteva osa lapsen varhaiskasvatuspäivää.

Leikin on todettu edistävän lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa lapsille tulisi luoda ja tarjota mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikin avulla lapsi tutkii ja hahmottaa maailmaa, luo sosiaalisia suhteita ja käsittelee kokemuksiaan. Leikissä lasten käsitys itsestä ja muista rakentuu sekä heidän on turvallista testata erilaisia rooleja ja ideoita. (Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. s.a.)

Kasvattajien ja lasten välinen vuorovaikutus luo perustaa ajattelun, kielen ja leikkitaitojen kehitykselle. Lapset harjoitteleva leikeissä vuorovaikutustaitoja, tunteiden säätelyä ja muiden huomioimista. Kasvattajien tehtävänä on tukea lasten välisen vuorovaikutustaitojen ja leikin kehittymistä sekä ennaltaehkäistä

ristiriitatilanteiden syntymistä ja ohjata lasta tilanteiden käsittelyssä. (Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. s.a.)

4.2 Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset

2015 käynnistyi Ilo kasvaa liikkuen –ohjelma, jonka tavoitteena oli lisätä lasten liikkumista ja lapsilähtöisiä toimintatapoja varhaiskasvatukseen. Ohjelman ja YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen pohjalta julkaistiin vuonna 2016 Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Näissä suosituksissa lasten fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan elämään kuuluvaa, eri kuormittavaa liikuntaa, ulkoilua, leikkejä ja ohjattuja liikuntatuokioita. Suositukset pohjautuvat tutkimustietoon siitä, miten aikuiset mahdollistavat alle 8-vuotiaiden lasten oikeuksien toteutumisen tukemalla kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia liikunnan avulla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuus –suosituksen mukaan alle 8-vuotiaiden lasten tulisi liikkua päivän aikana kolme tuntia. Kolme tuntia koostuu kevyestä liikunnasta, reippaasta ulkoilusta ja vauhdikkaasta fyysisestä aktiivisuudesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.) Reipas liikunta on fyysistä aktiivisuutta, joka lisää elimistön kuormitusta ja aiheuttaa hengästymistä. Suositeltu fyysisen aktiivisuuden määrä koostuu koko päivän aikana tapahtuneista aktiivisuusjaksoista. Alle 3-vuotiaiden lasten elimistö ei ole vielä valmis kuormittavaan liikuntaan, joten heidän fyysisen aktiivisuuden määrä täyttyy siitä, että heillä on riittävästi mahdollisuuksia liikkua päivän aikana. (Sääkslahti 2015, 131–132.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016) Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden -suosituksissa korostetaan myös lepoa, unta ja terveellistä ravintoa sekä kehoitetaan välttämään yli tunnin pituisia istumisia ja tauottamaan lyhyetkin paikallaan olot. Riittävä fyysinen aktiivisuus tukee oppimisen edellytyksiä vaikuttamalla tiedollisiin prosesseihin mm. tarkkaavaisuuteen ja muistamiseen. Liikkuessa ja motoristen taitojen kehittyessä myös lapsen toimintakyky, hyvinvointi ja terveys kehittyvät. Onnistumisen kokemukset edistävät lapsen elämänlaatua sekä ehkäisevät syrjäytymiseltä.



Kuva 2. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Varhaisvuosien fyysinen aktiivisuus on iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä.

Lapsuudessa opitut elämäntavat jatkuvat monesti aikuisuuteen asti. Liikkumiseen kannustava ilmapiiri, vanhempien ja kasvattajien kannustus, lapsen mielipiteiden kuunteleminen ja erilaisten liikuntavälineiden käyttö auttavat suositusten toteutumisessa. Liikunnallinen lapsuus tukee kokonaisvaltaista terveyttä ja positiivista elämäntapaa sekä ehkäisee erilaisten sairauksien riskitekijöitä. Terveyspalveluiden käytön vähentyminen ja kustannusten laskeminen tuovat hyötyjä yhteiskunnalle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

4.3 Lapsen ensimmäisten ikävuosien fyysinen aktiivisuus

Alle 1-vuotiaan vauvan fyysinen aktiivisuus on pääsääntöisesti hänen temperamenttinsa säätelystä. Aktiivisuustasoltaan erilaisia vauvoja tulisi rohkaista ja antaa mahdollisuuksia liikkumiseen. Erityisesti liikkeellelähdön yrityksiä tu-

lisi tukea ja vauvalle tulisi antaa mahdollisimman paljon vapautta liikuttaa itseään. Vauvan lähtiessä liikkeelle tämä joutuu siirtämään kehonsa painoa, jolloin hänen fyysisen aktiivisuuden ja energian kulutuksen määrä kasvaa. Vauvalla tulisi olla jokaisena hereillä olon tuntina mahdollisuus vapaaseen liikkumiseen. (Sääkslahti 2015, 127.)

Vauva-ajan jälkeen taaperon motoriset taidot kehittyvät, mm. kävely, juokseminen ja tavaroiden kasaaminen ja aktiivisuuden määrä kasvaa. 1-2-vuotias lapsi on innokas oppimaan ja oivaltamaan uusia asioita. Lapsi saa onnistumisen kokemuksia ja mielihyvää toiminnastaan. Kasvattajana tätä iloa tulisi tukea ja luoda toiminnallisiin leikkeihin turvallisia paikkoja. (Sääkslahti 2015, 128.)

Kolmen ikävuoden tienoilla alkaa asettumaan lapsen tyypillinen tapa olla, toimia ja elää. Ikäkaudelle tyypillisiä fyysistä aktiivisuutta kuvaavia toimintoja ovat ulkoleikit. Lapsen on mahdollista käyttää ulkona monipuolisemmin motorisia taitojaan sekä hyödyntää tilaa ja epätasaisia maastoja. Ulkoleikit kuormittavat myös lapsen elimistöä enemmän. (Sääkslahti 2015, 128.)

4.4 Kotkan kaupungin liikuntahanke ja materiaalipakkaus

Kotkan kaupungin varhaiskasvatus sai vuonna 2016 rahallista avustusta liikuntahankkeelleen, joka on kehitetty tukemaan lasten kielen kehitystä ja S2 opetusta liikunnallisilla keinoilla. (Liikunnallistaminen s.a.) Hankkeen tavoitteena oli lisätä lasten liikuntaa ja liikkumisen mahdollisuuksia osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Hanke pyrki myös tukemaan liikunnallisen pedagogiikan toteutumista kielen kehityksen tukemisessa ja S2-opetuksessa sekä hyödyntämään digilaitteita osana liikuntakasvatusta. Hankkeen avulla pyrittiin lisäämään varhaiskasvattajien ammattitaitoa liikunnallisen pedagogiikan toteuttamiseksi ja tukemaan liikuntasuosittelun soveltamista pedagogiseen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi koottiin materiaalipakkaus ja lisättiin koulutusta kielenkehityksen tukemiseen ja S2-opetukseen. (Peda.net s.a.)

Hankkeeseen koottu materiaalipakkaus eli LIKI-kassi sisältää erilaisia toimintamateriaaleja, välineitä ja leikkejä. Materiaalipakkauksessa on mm. noppa,

johon on mahdollista vaihtaa erilaisia kuvia tai numeroita silmälukujen tilalle, tuntopaloja, kuvia erilaisista liikkumistavoista ja kehon osista sekä kuvitettuja leikkiohjeita. Materiaalipakkausta on pystytty hyödyntämään aikuisten ohjauksissa toiminnoissa, lasten omissa leikeissä sekä pienryhmätöihin. (Liikunnallistaminen s.a)



Kuva 3. Liikunnallistaminen s.a. LIKI-kassi ja kassin sisältämää materiaalia.

Kassin tavoitteena on kannustaa kasvattajia tarttumaan lasten luontaiseen liikkumiseen sekä vahvistamaan ja laajentamaan varhaiskasvatuksen liikunnallisen pedagogiikan käyttöä eri oppimisen osa-alueilla. LIKI-kassin kehittämis-kohteiksi valittiin kielen käsitteiden kehittyminen (mm. hedelmät, värit, vaatteet, vastakohtat ja liikkumistavat), tasapaino- ja tuntoaistin tukeminen, kehon hahmottaminen ja erilaisten liikkumistapojen käyttäminen. LIKI-kassiin on koottujen leikkiohjeiden rinnalle kuvakortteja sekä kahdesta leikistä on laadittu toimintataulut, jolloin käyttäjä pystyy myös visuaalisesti hahmottamaan leikkien kulkua. (Peda.net s.a.)

Liikuntahankkeeseen pohjautuen järjestettiin myös vuoden 2016 aikana koulutuksia, jotka pohjautuivat Hupsis ja hopsis! Motorinen rata kielenkehityksen tukena –menetelmään. Koulutuksen tavoitteena oli antaa varhaiskasvattajille keinoja lasten kielen ja kommunikoinnin tukemiseen liikuntaa hyödyntäen. Koulutukseen osallistui pääsääntöisesti Kotkan alueen varhaiskasvattajia.

Hankkeelle haettiin jatkorahoitusta tukemaan kuntavasun rakentumista ja jalautumista sekä lisäämään LIKI-kasseja ja koulutuksien järjestämistä. (Liikunnallistaminen s.a.)

Kotkan varhaiskasvatus sai aluehallintovirastolta liikunnallisen elämäntavan paikalliseen kehittämiseen rahoitusavustusta 11000 €, jota on ollut mahdollista käyttää 1.3.2018 lähtien. Kotkan alueelta kasvattajia on jo ollut Jyväskylässä Liikkuen läpi elämän -seminaarissa mukana sekä varhaisvuosien fyysisiin aktiivisuussuositukseen pohjautuvia koulutuksia on lisää tiedossa. Koulutuksien tavoitteena on tukea liikunnan vahvistamista lasten arkeen sekä tukea varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotossa kasvattajia. 21.8. seutukunnallinen ”liikutaan yhes” -verkosto järjestää seminaarin, jossa Kotkan varhaiskasvatus on myös järjestäjänä. (Ilo irti liikkuen yhdessä toimien s.a.)

Hanke pyrkii myös luomaan keinoja perheiden liikunnallisuuden tukemiseen. Kouvolan varhaiskasvatuksen kanssa tehdystä yhteistyöstä on saatu pohjaa kehittämistyölle, ja kehittämistyötä on toteutettu yhdessä Kotkan perhetyön kanssa. Kehittämistyössä pyritään myös hyödyntämään urheiluakatemian asiantuntijuutta sekä Xamkin opinnäytetyöpanosta. (Ilo irti liikkuen yhdessä toimien s.a.) Opinnäytetyössä tehtyjä toimintakortteja on kokeiltu avoimessa varhaiskasvatuksessa ja perhepäivähoidossa. Liikuntahankkeeseen koottu materiaalipakkaus eli LIKI-kassi on tällä hetkellä koottu jokaiselle yksikölle valmiiksi, mutta muutamalle yksikölle materiaalipakkaus on vielä toimittamatta. LIKI-kassin pohjaksi on myös koottu kansio leikeistä. (Eskola 2018.)

5 LIKUNNAN JA KIELEN KEHITYKSEN VÄLINEN YHTEYS

Esiopetukseen mennessä lapselle on kertynyt leikeistä ja arkisista tilanteista kokemusta, jotka ovat muokanneet hänen käsityksiä ja uskomuksia itsestä oppijana ja oppimiselle asetettuja tavoitteita. Lapsen käsitykseen omasta itsestään oppijana vaikuttaa myös hänen vanhempien näkemykset lapsen osaamisesta, kyvykkyydestä ja niihin kohdistuvista odotuksista. (Ahonen ym. 2005, 8–9.) Fyysisen aktiivisuuden ja kielen kehityksen välistä yhteyttä voidaan selittää liikunnan positiivisilla vaikutuksilla motoristen ja kognitiivisten taitojen kehittymiseen sekä aivojen terveyteen, toimintaan ja rakenteisiin (Tiainen 2014).

Jaakkolan ja Syväojan (2017, 234–235) mukaan liikunta tehostaa aivojen aineenvaihduntaa, joka puolestaan lisää aivojen verenkiertoa ja hapen ja ravintoaineiden saantia. Liikunnan ja motoristen taitojen harjoittelun myötä kehittyvät myös aivojen hermorakenteet. Heidän mukaan on todettu, että motoriset ja kognitiiviset taidot kehittyvät rinnakkain ja monipuolinen liikunta tukee neuro-motorista kehitystä sekä erilaiset oppimiskokemukset tukevat lapsen mahdollisuutta monipuoliseen vuorovaikutukseen ympäristönsä kanssa.

Ahosen ym. (2005, 22) mukaan on havaittu, että esikielellisessä vaiheessa vauvan mielenkiintoa, tarpeita ja toiveita ilmentävät eleet lisääntyvät fyysisen aktiivisuuden kasvaessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016) varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksissa korostetaan, että lasten normaalin kasvun ja kehityksen edellytyksenä on riittävä fyysinen aktiivisuus. Fyysisen aktiivisuuden on todettu kehittävän oppimisen edellytysten lisäksi motoriikkaa, fyysistä toimintakykyä ja ennaltaehkäisevän elintasosairauksia.

Sääkslahden (2015, 104) mukaan tutkittaessa erilaisia oppimisen ongelmia omaavia lapsia heidän taustoistaan on löydetty mm. tasapainovaikeuksia, heikkoja hienomotorisia taitoja, kehonhahmotus ja tilannehahmotus ongelmia sekä ongelmia aivojen vasemman ja oikean puoliskon yhteistyössä. Nämä viittaavat lapsen heikkouksiin havaintomotorisissa taidoissa, joita tarvitaan puhumisen, kirjoittamisen ja lukemisen oppimiseen. Myös Alijoki (2011) toteaa, että kielenkehityksen vaikeuksilla saattaa olla yhteys lapsen sosiaaliseen vuorovaikutukseen, käyttäytymisen säätelyyn ja motorisiin taitoihin. Lapsen kielellinen erityisvaikeus voi aiheuttaa ongelmia kognitiivisissa taidoissa, kuullun hahmottamisessa ja käsittelemisessä sekä muistin heikkoutena. Ahosen ym. (2005, 15) mukaan suomalaisessa tutkimuksessa erityiskouluissa ja -luokissa olevilla kielihäiriön omaavilla lapsilla 71% täyttyi myös motoristen kehityshäiriöiden kriteerit. Integroimattomassa luokassa vastaava osuus oli 4%.

Tiainen (2014) tutki liikunnan vaikutusta oppimiseen ja kokosi erilaisia toiminnallisia menetelmiä hyödynnettäväksi koulun siirtymävaiheisiin, välitunneille ja matematiikan ja äidinkielen opetuksen avuksi. Hän totesi, että koulupäivän aikaisella liikunnalla ja vapaa-ajan fyysisellä aktiivisuudella on positiivinen vaikutus lasten koulunkäyntiin, oppimiseen ja tiedollisiin toimintoihin mm. havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin. Tämän lisäksi hän havaitsi liikunnan

vaikuttavan lasten itsetuntoon, sosiaalisten taitojen ja ongelmanratkaisukyvyyn kehittymiseen, kouluviihtyvyyteen ja häiriökäyttäytymisen vähenemiseen. Liikunnan avulla lapselle voi opettaa oman itsensä tuntemista sekä oppiaineiden perusteita mm. suuntia, etäisyyksiä, määriä, muotoja ja kokoja (Huisman ja Nissinen 2005, 33).

Huhtala ja Lommi (2014) tutkivat opinnäytetyössään liikunnallisten menetelmien käyttöä 3-4-vuotiaiden lasten kielen kehityksen tukemisessa. Heidän havaintojensa perusteella kielellä ja liikkeellä on toisiaan tukeva yhteys ja liikunnallisten menetelmien käyttö kielellistä kehitystä tukevana on perusteltua. He uskovat, että säännöllisellä ja pitkäaikaisella harjoittelulla kielen ja liikkeen yhdistäminen tukee ja vahvistaa lapsen kielen kehitystä. Tutkimuksen aikana Huhtala ja Lommi totesivat, että toimintakertojen edetessä lapset ilmaisivat itseään rohkeammin ja selkeämmin niin kielellisesti kuin kehollisesti.

Liikunnan ja kielen kehityksen välisiä yhteyksiä voidaan selittää neljästä eri teoreettisesta lähestymistavasta, joista ensimmäinen on neurologiset ja neuropsykologiset lähestymistavat (Moser & Wenger 2005, 53). Aivotoimintoihin liittyvissä havainnoissa on todettu, että motorisilla ja kognitiivisilla toiminnoilla on paljon yhteisiä aivomekanismeja. Pikkuaivojen tehtävänä on pidetty motorista säätelyä, kielellisiä toimintoja, visuaalisia havaintotoimintoja ja tilan havaitsemista koskevan tiedon käsittelyä ja muistamista. Vastaavasti aivojen etuosan toiminta liittyy kognitiiviseen säätelyyn ja työmuistin toimintaan. Erilaisten aivojen kuvantamismenetelmien avulla on todettu, että nämä eri puolella aivoja sijaitsevat rakenteet ovat yhteydessä työmuistin vaikeuksiin sekä kielellisiin ja kirjallisiin oppimisvaikeuksiin. Nämä viittaavat siihen, että kognitiivisilla ja motoristen toimintojen anatomialla on yhteisiä hermoverkkoja. (Ahonen ym. 2005, 22–24.) Myös Ahosen ja Viholaisen (2014, 254.) mukaan motoristen ja kielellisten vaikeuksien taustalla olisi useita samanlaisia kognitiivisia prosesseja, jolloin vaikeuksien taustalla voisi olla yhtenäinen hermoston kehityksen häiriö. Heidän mukaan tämä selittäisi sen, miksi vaikeuksien kirjo ilmenee eri tavoin ja eri alueilla sekä vaihtelee iän mukaan.

Toinen yhteyksiä selittävä tapa on senso- ja psykomotorinen lähestymistapa, jonka mukaan lukeminen ja kirjoittaminen ovat aisti-motorisia prosesseja.

Nämä prosessit koetaan olevan riippuvaisia kognitiivisten, motoristen ja aistilisten valmiudesta ja niiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Lähestymistavassa oletetaan myös, että luku- ja kirjoitustaidot vaativat motorisia taitoja mm. tasapainoa ja hienomotorista kontrollia. (Moser & Wenger 2005, 55.)

Vastaavasti sosiaalipsykologiset ja sosiaalipedagogiset lähestymistavat tukevat teoriaa, jossa kielenkehitys pohjautuu aikaisemmin hankittuihin kielimallihin. Lähestymistavan keskeisinä tekijöinä koetaan olevan sosiaalinen ympäristö ja kommunikatiivinen pätevyys, joiden pohjalta rakentuu kielenkehitys. (Moser & Wenger 2005, 58.)

Neljäntenä lähestymistapana on kehitys- ja toimintapsykologiset tavat. Teorian mukaan lapsen kielen kehittyminen on riippuvainen kognitiivisten taitojen sisäistämisestä. Lähestymistavassa painottuu myös toiminta ja sen kanssa yhtäaikainen kielenkehityksen kokeminen. Tämän pohjalta kielen kehittyminen tapahtuu samassa lapsen kehitysvaiheessa, jossa liikkeellä ja motoristen taitojen opettelulla on suuri merkitys. (Moser & Wenger 2005, 59.)

Jaakkola ja Syväoja (2017, 238) kertovat, että suomalaiset tutkimukset tukevat kansainvälisiä tutkimuksia liikunnan, kognitiivisen toiminnan ja koulumenestyksen yhteyksistä. 2014 tehdyssä Haapalan tutkimuksessa todettiin, että runsas välitunti- ja koulumatkaliikunta ovat yhteyksissä hyvään lukutaitoon sekä matemaattisiin taitoihin. Samassa tutkimuksessa havaittiin erityistä yhteyttä 6-8-vuotiailla poikien liikunnalla ja parantuneella lukutaidolla ja luetun ymmärtämisellä. Jaakkola ja Syväoja toteavat myös, että tehdyssä norjalaisessa tutkimuksessa merkittävänä huomiona oli se, että heikompien oppimistulosten oppilaiden tulokset paranivat liikunnan myötä. Tämän perusteella tutkimus antoi viitteitä siihen, että liikunnan avulla voidaan tukea erityisesti heikompiä opiskelijoita. Myös Jaakkolan ym. (2017, 17) mukaan liikunnan epäsuorat ja suorat vaikutukset kognitiiviseen oppimiseen ja aivoihin luovat merkittävän keinon tukea oppimisvaikeuksia omaavia lapsia.

6 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUS

Opinnäytetyöni on toteutettu Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyössä. Tutkimuksen tavoitteena on saada selville liikuntahankkeeseen

kehitetyn materiaalipakkauksen eli LIKI-kassin toimivuutta lasten kielen kehityksen tukena. Kotkan alueelta tutkimukseen osallistui yksi päiväkotikoti, jonka alle 3-vuotiaiden ryhmä toimi kohderyhmänäni. Aineistoa tutkimukseeni keräsin haastattelemalla ryhmän kasvattajia. Näin ollen tutkimukseni kohdejoukko oli kolme kasvattajaa, jotka havainnoivat ryhmässä tapahtuvaa mahdollista muutosta.

Tutkimuksen alussa kartoitin ryhmän lasten sen hetkistä kielen osaamista ja motorisia taitoja sekä lopussa tehdyssä haastattelussa keskityttiin mahdolliseen muutokseen kielen kehityksessä sekä muihin havaittuihin hyötyihin/haittoihin. Haastatteluiden välissä kyseisellä ryhmällä oli LIKI-kassin materiaalit aktiivisessa käytössä.

Tilaaajani saamana hyötynä on kartoitus kassin sisällön toimivuudesta ja sen käytöstä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuskysymykset on suunniteltu yhdessä Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen yhteistyöhenkilöni kanssa. Tutkimuskysymyksinä minulla on:

1. Tukeeko LIKI-kassi lapsen kielen kehitystä?
2. Mikä kielen osa-alue kehittyy?
3. Esiintyikö muita hyötyjä/takapakkeja?

Kuten jo teoriaosuudessa ilmeni, lapsen kielen kehitystä on luonteva tukea liikunnallisilla menetelmillä. Tästä johtuen tutkimukseni lähtöolettamuksena on, että liikunnallisen opetustavan aktiivinen käyttö tukee kohderyhmän lasten kielen kehitystä.

6.1 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä käytän laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laajasti ajateltuna kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kaikkia muita empiirisiä tutkimuksia, jotka eivät ole määrällisiä. (Tuomi 2007, 96). Räsänen (s.a.) mukaan laadullisessa tutkimusmenetelmässä on kolme päätekijää: haastattelujen ja/tai havainnoinnin avulla kerätty tieto, tulkitseva tai analyyttinen toimenpide sekä kirjoitettu tai suullinen raportti. Tässä tapauksessa keräsin haastatteluiden avulla tietoa, litteroin ja kirjoitin raportin opinnäytetyömuotoon.

Pitkittäistutkimuksessa on tyypillistä, että seuranta aloitetaan nykyisyydestä ja jatketaan sovittuun ajankohtaan asti. Tutkimuksessa kohderyhmä pysyy samana. Näin kohderyhmää seurattaessa ja havainnoidessa pyritään saamaan selville tapahtuvia muutoksia. (Tuomi 2007, 124–125.) Tutkimuksessani korostuu kasvattajien havaitsemat muutokset lasten kielen kehityksessä. Näin ollen pitkittäistutkimus on luonteva tapa selvittää tapahtunutta muutosta.

Sarajärven ja Tuomen (2006, 73, 75) mukaan laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat havainnointi, kysely ja haastattelu, joita voidaan käyttää yksittäin, yhdisteltynä tai rinnakkain. Haastattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa haastatteliija esittää kysymykset suullisesti ja merkitsee vastaukset ylös. Näin ollen tiedonantaja eli haastateltava vastaa kysymyksiin myös suullisesti. Haastattelun etuna on sen joustavuus. Tutkija voi mm. toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, selventää sanamuotoja ja käydä avointa keskustelua haastateltavan kanssa.

Tutkimukseeni valitsin aineistonkeruutavaksi kasvattajien haastattelun, sillä ryhmän kasvattajat voivat havainnoida lasten kielen kehitystä monipuolisesti arjessa. Kasvattajat tietävät myös lasten lähtökohdat ja pystyvät vertaamaan yksilö- ja ryhmäkohtaisia kehityksiä ja saatuja tuloksia monipuolisemmin ja kokonaisvaltaisemmin arjessa. Pohdin myös, että olisin itse mennyt pitämään pienryhmätoimintaa ja havainnoimaan lapsia haastatteluiden yhteydessä, mutta huomioiden alle 3-vuotiaiden keskittymiskyvyn, oma toimintani ja havainnointini olisi jäänyt lyhyeen, noin 30-minuuttiseen, pienryhmätoimintaan. Lapset saattavat myös vierastaa itselleen tuntematonta ihmistä. Näin ollen vierastaminen voisi vaikuttaa minun tekemiin havaintoihini ja vaikuttaa väärin tavasti tutkimustuloksiin. Pohdintoihini perustuen mielestäni on tutkimustulosten kannalta luotettavampaa luottaa kasvattajien tekemiin havaintoihin.

Jotta saadaan halutusta asiasta mahdollisimman paljon tietoa, on perusteltua antaa aiheet tai haastattelukysymykset etukäteen tiedonantajalle tutustuttavaksi (Sarajärvi & Tuomi 2006, 75). Tässä tapauksessa kerroin sähköpostitse tutkimuksen kulusta sekä tulostin ja annoin tutkimukseen osallistuville haastattelutiedotteen (liite 2), jossa kerroin tutkimuksen aihealueet, joihin haastattelu-

kysymykset pohjautuvat. On myös eettisesti perusteltua kertoa haastatteluaiheet etukäteen, sillä monet ihmiset eivät suostu tutkimukseen, mikäli eivät tiedä sen aiheita (Sarajärvi & Tuomi 2006, 75).

Puolistrukturoidussa haastattelussa eli teemahaastattelussa edetään valittujen aihealueiden ja niihin liittyvien tarkentavien haastattelukysymysten varassa. Haastattelu etenee siis aihealueiden lisäksi tilanteen ja ilmi tulleiden asioiden sanelemana. Teemahaastattelussa valitut aihealueet perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta asiasta jo tiedettyyn tietoon. (Sarajärvi & Tuomi 2006, 77–78.) Haastattelumuodossa päädyin teemahaastatteluun, sillä tarkasti valikoiduilla kysymyksillä ja vastausvaihtoehdoilla saattaisin päätyä johdattelemaan haastateltavia tiettyyn suuntaan. Teemahaastattelu antaa myös vapautta liikkua toisiaan lähellä olevien aiheiden ympärillä. Olin etukäteen pohtinut aihealueisiin liittyviä kysymyksiä, joilla pystyn viemään keskustelua eteenpäin ja tarkentamaan tiedonantajien vastauksia.

Kasvattajien haastattelut toteutin niin, että haastattelin molemmilla kerroilla ryhmän lastentarhanopettajaa erikseen, jonka jälkeen kahta lastenhoitajaa samanaikaisesti. Päätin suorittaa ryhmän lastentarhanopettajan haastattelut yksilöhaastatteluina, sillä hänellä on ryhmän pedagoginen vastuu kaikista päivän toiminnoista sekä hänen vastuullaan on toiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi yhdessä lastenhoitajien kanssa.

Parihaastattelu on ryhmähaastattelun alamuoto, jonka piirteenä on moniäänisyys, esim. kuinka ryhmässä perustellaan mielipiteitä ja ilmaistaan erimielisyyksiä. Ryhmäkeskustelut ovat aineistonkeruumenetelmänä sopivia tutkimukseen, jossa pyritään selvittämään ihmisten erilaisia tulkintoja, merkitysten vaihtelua ja argumentaatioita. (Pietilä 2017, 113–114.) Mielestäni parihaastattelun etuna oli tiedon saanti kahdelta henkilöltä samanaikaisesti. Parihaastattelussa osallistujat pystyvät myös kommentoimaan toistensa puheenvuoroja ja näin tuomaan ilmi oman mielipiteensä asiaan. Toinen haastateltava saattaa myös muistaa erilaisia asioita, joita toiselle ei olisi tullut yksilöhaastattelussa mieleen ja näin ollen monipuolistaa haastattelua ja tiedon saantia.

Yksilöhaastatteluissa tutkija tyypillisesti ohjaa keskustelun kulkua, mutta ryhmähaastattelussa tutkijan asema on heikompi. Ryhmähaastattelussa osallistujat saattavat kommentoida toisten näkökulmia ja suunnata puheenvuoroja toisille osallistujille. Tutkijan tulee siis tukea osallistujien aktiivista vuorovaikutusta ja esittää myös yksittäisiä kysymyksiä, jotta erilaiset näkökulmat tulevat ilmi. (Pietilä 2017, 114.)

Toistensa tunteminen entuudestaan voi avartaa osallistujien välistä vuorovaikutusta sekä erilaisten ajattelutapojen ymmärtämistä. Toisaalta tutkijan kannalta haittapuolena voi esiintyä sanatonta viestintää, joilla viitataan yhteisiin kokemuksiin, ironiaan tai huumoriin. Näin ollen tutkijan on aktiivisemmin seurattava keskustelun kulkua ja esitettävä tarkentavia kysymyksiä. Parihaastattelussa haasteena voi myös olla toimimaton vuorovaikutus, jolloin erilaisia tai kaikkia mielipiteitä ei uskalleta ilmaista. Yhtenä ryhmähaastattelun ongelmana voi olla aineiston nauhoittaminen, sillä haastateltavat saattavat puhua toistensa päälle, jolloin äänestä tai sanoista voi olla haastava saada selvää. (Pietilä 2017, 120.) Menetelmän valintaa tehdessä luotin kasvattajien väliseen avoimuuteen, hyvään yhteistyötaitoon ja ammattimaisuuteen.

6.2 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimusaineistoni keruu ajoittui helmikuu-toukokuu 2018. Aineiston keruu tapahtui haastatteleamalla ryhmän kasvattajia ennen LIKI-kassin käyttöä sekä materiaalin käytön jälkeen. Molemmilla kerroilla haastattelin ryhmän lastentarhanopettajaa erikseen ja ryhmän kahdelle lastenhoitajalle suoritin parihaastattelun. Aineistoa kerättiin yhteensä neljällä eri haastattelukerralla. Haastattelut suoritettiin kyseisen päiväkodin toimistotilassa, joka pyrittiin rauhoittamaan haastattelutilannetta varten.

Tutkimuksen tiedonantajat eli haastateltavat kasvattajat valittiin tutkimukseen suostumisen mukaan. Työni tilaaja toimi yhteyshenkilönä eräisiin Kotkan alueen päiväkoteihin ja tiedusteli heidän kiinnostusta toimia kohderyhmänäni. Kyseinen alle 3-vuotiaiden ryhmä oli ensimmäinen, joka ilmaisi kiinnostustaan osallistua tutkimukseeni. Ryhmän lastentarhanopettaja oli minuun yhteydessä sähköpostitse, ja annoin hänelle lisätietoa tutkimuksestani ja heidän roolistaan

siinä. Sovimme myös alkuhaastatteluista ja ryhmän yhteyshenkilöstäni sähköpostitse. Tutkimuksessani tiedonantajia oli yhteensä kolme kasvattajaa.

Haastatteluiden alussa varmistin kasvattajien suostumuksen haastatteluun ja painotin heidän osallistumisen olevan vapaaehtoista sekä osallistumisen tapahtuvan nimettömänä. Pyysin myös jokaisen haastattelukerran alussa osallistujilta suullisesti luvan haastatteluiden nauhoittamiseen puhelimeni sanelinsovelluksen avulla. Nauhoittamalla haastattelut pystyin keskittymään paremmin itse haastattelutilanteeseen sekä esittämään mahdollisia tarkentavia kysymyksiä.

Alkuhaastattelut toteutin helmikuu-maaliskuussa kahdessa osassa. Ensin haastattelin ryhmän lastentarhanopettajaa helmikuun lopussa ja muutamaa viikkoa myöhemmin suoritin parihaastattelun kahdelle lastenhoitajalle. Haastattelun runko ja aihealueet olivat samat molemmissa haastatteluissa, mutta aiheisiin liittyvien kysymysten määrä ja aihealueiden käsittely vaihteli hieman, sillä kasvattajat käsittelivät ennalta suunniteltuja kysymyksiäni rinnakkain ja saattoivat vastata samanaikaisesti useampaan kysymykseen keskustelun kuluessa. Aihealueet olivat ryhmän lasten kielenkehitys, motoriset taidot sekä käytössä mahdollisesti olevat tai olleet liikunnalliset menetelmät.

Haastatellessani lastentarhanopettajaa tiedustelin lopuksi hänen mielipidettään mahdolliseen LIKI-kassin käyttöperehdytykseen, mutta päädyimme, että tässä tilanteessa ei ole perehdytykselle tarvetta. Lastenhoitajien parihaastattelussa olin tarkkaavaisena mukana ja esitin tarkentavia jatkokysymyksiä, jotta molemmat hoitajat saivat vastattua tarvittaviin osa-alueisiin ja kysymyksiin. Toimimattoman vuorovaikutuksen epäilystäni huolimatta hoitajat täydensivät toistensa puheita luontevasti ja toivat rohkeasti mielipiteensä esille, vaikka ne olisivat erinneet toisen vastauksista. Sekä alku- että loppuhaastattelussa annoin heille tilaa keskustella aiheista ja esitin tarkentavia välikysymyksiä. Molemmissa alkuhaastatteluissa ilmeni myös mahdolliset tulevat haasteet LIKI-kassin käytön suhteen, sillä päiväkodilla oli käytössään yhteinen kassi lähitöllä olevan päiväkodin kanssa.

Jo lastentarhanopettajan alkuhaastattelun jälkeen ryhmässä aloitettiin liikunnallisen menetelmän käyttö sekä lasten kielen kehityksen seuranta. Seuranta ja menetelmän käyttöä jatkettiin loppuhaastatteluihin asti. Mennessäni suorittamaan toista alkuhaastattelua lastenhoitajat toivat ilmi ryhmässä ilmenneet haasteet LIKI-kassin käytön suhteen. Kasvattajat kokivat materiaalin esim. leikkien olevan suunnattuna hieman isommille lapsille ja pyysivät minulta kassiin soveltamisneuvoja. Haastattelun jälkeen kehotin kasvattajia menemään lasten ehdoilla ja heidän mielenkiintojensa mukaan sekä pyrkiä soveltamaan lapsille mieluisia asioita ja esineitä kassista. Asioiden toistaminen, perusliikuntataitojen kehittäminen ja mm. erilaisten liikkumistapojen (ryöminen, konttaaminen, rapukävely) hyödyntäminen onnistuu myös kassin materiaalien avulla. Kehotin myös soveltamaan leikkiohjeita heidän ryhmälle sopiviksi esim. poimia mieluisia leikin kohtia ja leikkiä sitä. Alkuhaastattelujen jälkeen lähetin myös sähköpostitse ryhmän yhteyshenkilölle neuvoja ja käytäntöön sovellettavia vinkkejä kassin käytön suhteen sekä myös haasteellisten leikkiohjeiden tilalle pienille lapsille suunnattuja leikkejä, joita he voisivat halutessaan kokeilla. Pohdimme myös, että olisin mennyt pitämään ryhmälle pienryhmätoimintaa, mutta aikataulullisten esteiden vuoksi tämä jäi toteuttamatta.

Haastatteluiden välissä oli keskimäärin 10 viikkoa, jotta materiaalia pystyttiin soveltamaan useamman kuukauden ajan ja näin saada varmuutta materiaalin tuomasta tuesta kielen kehitykseen. Alun perin loppuhaastattelut oli suunniteltu toteuttaa huhtikuun alussa, mutta aikataulullisten haasteiden vuoksi loppuhaastattelut venyivät hieman pidemmälle kevättä. Loppuhaastattelut toteutettiin siis huhti-toukokuun vaihteessa kahdessa osassa: ensin lastentarhanopettaja ja parin viikon kuluessa hoitajat. Loppuhaastatteluissa selvitin mahdollista muutosta lasten kielen kehityksessä ja LIKI-kassin vaikutusta siihen. Haastattelussa kysyin myös materiaalin käytöstä ja käytön monipuolisuudesta. Jokaisen haastattelun jälkeen litteroin saadun materiaalin tietokoneen word-tiedostolle, sillä kirjoitetussa muodossa pystyin helpommin käsittelemään ja jäsentämään aineistoa.

6.3 Tutkimusaineiston analyysi

Nikanderin ja Ruusuvuoren (2017, 427, 435) mukaan haastatteluaineiston analyysi aloitetaan litteroinnilla eli haastattelun tekstiksi muuntamisella. Aineistoa voidaan litteroida sanatarkasti, jonka jälkeen voidaan valita tietyt osuudet tarkempaa analyysia varten. Tässä tapauksessa litteroin jokaisen haastattelun jälkeen äänitallenteet sanatarkasti ja analyysia varten jaottelin aineiston haastatteluiden kertojen mukaisesti kahteen osaan. Jaottelin haastattelukysymykset kolmeen osaan: kielen kehitykseen, motoriikkaan ja liikunnallisiin menetelmiin, jotta aineiston analyysia olisi helpompi suorittaa.

Alkuhaastatteluissa pyrin selvittämään ryhmän sen hetkistä tilannetta niin kielen kehityksen kuin motoristen taitojen kannalta. Vastaavasti loppuhaastatteluissa pyrin selvittämään mahdollista muutosta verrattuna alkutilanteeseen. Taatakseni haastateltavien anonyymiyden olen käyttänyt kasvattaja A-C termejä, jotta henkilöiden sanomisia ei voida yhdistää heidän ammattinimikkeeseen, sukupuoleen, ikään tai muuhun vastaavaan.

6.3.1 Alkuhaastattelut

Alkuhaastatteluissa kasvattajien mielipiteet ryhmän lasten kielen kehityksestä olivat yhdenmukaisia. Heidän mukaan alle 3-vuotiaiden ryhmäläisten lasten kielitaito vaihteli suuresti, sillä osa lapsista oli verbaalisesti lahjakkaita, kun taas osa ryhmästä ei puhunut ollenkaan sanoja. Kasvattajien mukaan lähes jokaisella lapsella oli alkanut ensi sanoja ilmaantumaan. Kasvattaja A kertoi, että ne lapset, joka osaavat puhua, pystyvät kertomaan ja toimittamaan tarpeensa ja toiveensa suullisesti. Ryhmässä olevien ulkomaalaistaustaisten lasten kielen kehitystä kasvattaja B kuvasi siten, että kyseiset lapset kommunikoivat eleillä ja ilmeillä, mutta he puhuivat äidinkieltään.

Alkuhaastattelussa ilmeni myös, että lasten kielellisessä kehityksessä ei ole suuria poikkeavuuksia havaittu. Kasvattaja C:n mukaan ryhmässä on muutamia lapsia, joiden puheen kehityksestä on hieman huolen aiheutta. Hänen mukaan samoilla lapsilla on havaittu motorista kömpelyyttä. Kasvattaja A kertoi, että ryhmän muutamalla lapsella on havaittu suun motoriikassa poikkeavuutta, löysyyttä, jota tässä vaiheessa oli hoidettu suujumpalla sekä tukemalla lapsia

ensisanojen löytämisessä. Ryhmän lapset ovat kumminkin alle 3-vuotiaita, joten kasvattajat eivät kokeneet suuria huolenaiheita kielen kehityksen häiriöistä.

Kasvattajien mukaan ryhmän lapsilla on mielenkiintoa liikkua ja hyödyntäen mm. lähiympäristön metsiä ja epätasaisia maastoja he ovat kehittäneet liikku mistaitoja ja tasapainoa. Ryhmäläisten motoriset taidot vaihtelevat kuitenkin paljon. Kasvattaja A:n mukaan lapsilla ei ole liikunnallisia rajoitteita, mutta ryhmässä on ”isoja ja pieniä”, jolloin motoriset taidotkin vaihtelevat suuresti. Hänen mukaan ryhmän isommat lapset eli lähemmäs 3-vuotiaat osaavat jo heittää ja jopa ottaa kiinni. Kasvattaja B kertoi, että ryhmän pienin lapsi on vasta vuoden täyttänyt ja ei kävele vielä. Kyseinen lapsi kuitenkin konttailee ja nousee seisomaan.

Liikunnallisia menetelmiä on kasvattaja B:n mukaan ollut ryhmässä käytössä aiemminkin. Hänen mukaan päiväkodissa on kattava valikoima samankaltaisia materiaaleja kuin LIKI-kassissa esim. muotopaloja. Itse LIKI-kassia ei ole kasvattajien mukaan käytetty paljoakaan. Kasvattaja B:n mukaan LIKI-kassia käytettäessä se on ollut suurimmaksi osaksi liikunnallisissa pienryhmätoiminnossa tai lasten vapaassa käytössä. Kasvattaja C kertoi, että LIKI-kassi on yhteinen toisen päiväkodin kanssa ja näin ollen ollut pääsääntöisesti liikuntasalissa käytössä. Hän on myös ottanut itse välineitä esille ja antanut lasten soveltaa ja keksiä välineille käyttötarkoituksia. Kasvattaja A kertoi ryhmässä olleen käytössä paljon ulkoliikuntaan liittyviä materiaaleja mm. metsämörri toimintaa sekä sisätiloissa hyödynnetty musiikkiliikuntaa ja erilaisia temppeura-toja. Metsämörri toiminta innostaa ja kannustaa lapsia liikkumaan, leikkimään ja tutkimaan lähiluontoa. Toimintaa toteuttavat metsämörri-koulutuksen saaneet ohjaajat. Toiminnalle on mahdollista hakea laatutunnus. (Suomen Latu s.a.) Kasvattaja A toivoi haastattelun loppuksi, että ”sais jotaa toho arkeen ettei sen tarttis aina olla just sellaista et mentäs tonne salii” sekä vinkkejä siirtymätilanteisiin.

6.3.2 Loppuhaastattelut

Loppuhaastatteluissa selvitin alkuun, miten LIKI-kassin materiaalia on sovellettu ryhmässä ja kuinka aktiivisessa käytössä se on ollut. Kasvattaja A kertoi,

että ryhmässä materiaalit ovat olleet lasten vapaassa käytössä sekä mm. siirtymätilanteissa toimittu ns. ilman kassia, mutta menetelmiä hyödyntäen. Hänen mukaan alle 3-vuotiaiden lasten kanssa ohjatut pelit ja leikit ovat vielä haasteellisia, joten he ovat joutuneet ryhmässä soveltamaan paljon materiaalien käytön suhteen. Lapset ovat mm. saaneet vapaasti tutustua materiaaleihin ja he ovat käyneet esim. nopan kanssa läpi värejä ja eläimiä. Kasvattaja B kertoi myös, että materiaalin käyttö on tapahtunut monipuolisesti pienryhmätoiminnoissa, lasten vapaassa leikissä sekä jumpilla. Hänen mukaan kassin kaikki materiaalit eivät ole olleet niin aktiivisessa käytössä, mutta esim. palloja ja tuntopaloja on hyödynnetty paljon. Myös Kasvattaja C kertoi materiaalin olleen lasten vapaassa käytössä sekä ohjatussa toiminnassa mukana, mutta kevään ja retkien vuoksi materiaalien jääneen ajoittain vähemmälle käytölle.

Lasten kielen kehityksen muutoksia arvioitaessa kasvattajien näkemykset olivat yhdenmukaiset. Heidän mukaan on ollut muutoksia lasten kielen kehityksessä, mutta he eivät osaa arvioida LIKI-kassin vaikutusta siihen, sillä pienillä lapsilla kieli kehittyy koko ajan. Jokaisen kasvattajan mielestä LIKI-kassin materiaalit ovat kuitenkin tukeneet ja auttaneet kielen kehittämisessä. Kehittyneitä osa-alueita kasvattaja A kuvasi siten, että lasten suun motorikka on kehittynyt ja vahvistunut sekä sanoja on alkanut tulemaan. Hänen mukaan ryhmässä on painottunut värit, eläimet sekä liikkumistavat. Hän myös kertoi, että mm. pallojen tunnustelulla ja niiden avulla hieronnalla lapset pääsivät tutustumaan aistimaailmaan. Myös kasvattajan B mukaan ryhmässä on huomioitu tempoisuuden vaihtelut mm. nopean ja hitaan välillä sekä värien ja liikkumistapojen käsittelyä. Hän myös painotti toiston avulla lasten vahvistavan minäkuva ja itsevarmuuden kasvamista. Kasvattaja C puolestaan painotti värien käsittelyä ja niiden monipuolistumista ryhmäläisillä. Hänen mukaan toiston määrällä on suuri merkitys oppimiseen, mutta materiaalien aktiivisella käytöllä sekä mahdollisesti hieman vanhempien lasten ryhmällä materiaalit tukisivat laajemmin kielen monipuolistumista.

Perusliikuntataitoja ja motorisissa taidoissa kasvattajat kokevat, että ryhmän lapset saivat paljon tukea materiaaleista. Kasvattaja A:n mukaan ryhmässä materiaaleja on hyödynnetty paljon karkeamotoriikkaan ja aisteihin liittyvissä toiminnoissa. Hänen mukaan ryhmässä oli tarvetta/hyötyä enemmän motoriselle puolelle ja aisteihin eikä niinkään kielen kehitykselle. Tämän vuoksi hän

koki tarpeellisena hyödyntää materiaaleja enemmän motorisiin taitoihin ja kehön hahmottamiseen. Saman kasvattajan mukaan lasten perusliikuntataidot kehittivät pienessä ajassa ja käytetyllä määrällä oli havaittavissa rohkeutta. Esim. aluksi lapsi kulki puoliympyrällä aikuisen vierellä ja käsillä tuettuna, mutta nyt uskaltaa itse kokeilla. A painotti myös lasten halua yrittää ja kokeilla kasvaneen.

Kasvattaja B ei ollut varma motoristen taitojen kehityksestä tai materiaalin tuomasta tuesta, mutta koki lasten luottamuksen ja uskalluksen kasvaneen. Hänen mielestä materiaaleja pystyi soveltamaan lasten oman kyvyn ja osaamisen mukaan sekä, kun esim. lapsi oppii kävelemään tai konttaamaan, materiaalien avulla pystyi antamaan lisähaastetta. Hänen mukaan ryhmässä korostuu monipuolinen liikunta ja LIKI-kassin materiaalit tukevat hyvin liikunnallisuutta. Myös hänen mielestä lapset olivat rohkeasti kokeilleet ja tutkineet materiaaleja. Kasvattaja C nosti materiaaleista ”norsun” ja tuntopalat esille, jotka olivat olleet lapsille mieluisimpia. Hänen mielestä norsu houkutti lapsia kiipeämään ja hyppäämään sekä sen materiaali oli itsessään hyvälaatuinen, sillä se ei luista ja on mukavan tuntuinen. Hän painotti norsun kehittävän lasten tasapainoa sekä hieman kohollaan olevien tuntopalojen tuovan haastetta liikkumiseen ja kehittävän tuntoaistia. Hänen mukaan materiaaleista pallot tukivat hyvin perusliikuntataitojen kehittymistä, sillä palloa pystyi esim. heittämään, potkimaan ja kantamaan.

Haastatteluiden lopuksi pyysin kasvattajia kertomaan yleisesti havaitsemiaan hyötyjä, takapakkeja tai muuta, mikä/mitkä olisivat jääneet tutkimuksesta mieleen. Kasvattaja A kuvaili materiaalin olevan uusi juttu lapsille ja tuoneen iloa ja innostaneen lapsia. Hänen mukaan kassin avulla lapsia sai aktivoitua sekä materiaali oli sopiva ja helposti sovellettavissa. Hän myös koki, että olisi tarvinnut enemmän aikaa, jotta olisi itse saanut perehtyä materiaaleihin kunnolla. Hän kuitenkin koki saaneensa apua materiaalien soveltamiseen tutkimuksen aikana lähetetyistä vinkeistä.

Kasvattaja B kehui materiaalipakkauksen kassi-muotoa, sillä materiaalit olivat helposti ja heti saatavilla eikä tarvinnut lähteä penkomaan esim. varastoja. Kasvattaja koki kuitenkin haasteellisena kassin kantamisen, sillä materiaalit painavat ja kassia ei pysty vetämään esim. pihalla. Hän myös koki, että olisi

tarvinnut parempaa opastusta, sillä materiaalit oli esitelty silloin, kun kassi saapui päiväkoteihin. Hänen mukaan ohjeistetut leikit olivat isommille lapsille suunnattuja, mutta pallot, norsu ja tuntopalat olivat aktiivisessa käytössä. Lasten oppiessa kassin sisällön he osasivat pyytää sieltä haluamiaan välineitä, jotka puolestaan aktivoivat liikkumaan. Hänen mielestä kassissa voisi olla jopa monipuolisemmin materiaalia esim. erikokoisia vanteita ja kuvia.

Kasvattaja C totesi materiaaleista jalkojen ja käsien kuvien kiinnostaneen lapsia, mutta ”sit se menee siihen, että ne (lapset) ottaa niitä (kuvia) ja siirtelee niitä”. Vaikka lapset siirtelivät kuvia, kasvattajan mukaan toimintoihin tuli nimeämistä ja toistoa. Myös hänen mielestä kassissa voisi olla enemmän materiaalia esim. musiikkia ja kuvia. Hän koki, että materiaalia olisi voinut esitellä paremmin, sillä kassin tullessa taloon Hupsis ja hopsis!- motorisen koulutuksen käyneet järjestivät tempuradan päiväkodin pihalle eivätkä esitelleet laajemmin materiaaleja tai niiden soveltamista käytäntöön. Hän koki nyt vasta heränneen materiaalien laajuuteen ja soveltamisvaihtoehtoihin.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää Kotkan kaupungin kehittämän liikunnallisen materiaalipakkauksen käytön ja lasten kielen kehityksen välistä yhteyttä. Haastatteluiden perusteella lasten ikäkausille tyypilliset kehityspiirteet olivat havaittavissa niin kielen kehityksen kuin motoristen taitojen suhteen. Lasten kielen kehitys ryhmäläisten välillä vaihteli paljon, mm. osa lapsista oli verbaalisesti lahjakkaita ja pystyi ilmaisemaan toiveensa ja tarpeensa suullisesti, kun taas osalla ensisanoja alkoi vasta ilmaantua. Haastatteluiden perusteella lasten sanavarasto kasvoi yksilöllisesti, mutta kielellisessä kehityksessä ei ollut suuria poikkeavuuksia havaittu.

Aineiston analyysin perusteella LIKI-kassin monipuolinen käyttö tuki alle 3-vuotiaiden lasten kielen kehitystä. Kasvattajat kuvasivat kehittyneiksi osa-alueiksi suunmotoriikan vahvistumisen sekä kielen käsitteiden kehittymisen. Käsitteissä painottui erilaiset liikkumistavat sekä lasten mielenkiinnon kohteena olevat värit. Kasvattajien mukaan oli kuitenkin haasteellista arvioida materiaalin ja liikunnallisen menetelmän vaikutusta kielen kehittymiseen, sillä pienten lasten kielen kehitys on yksilöllistä ja nopeaa.

Ryhmässä LIKI-kassi ei ole ollut aktiivisessa käytössä ennen tutkimuksen alkua, mutta ryhmällä on ollut käytössä samankaltaisia materiaaleja kuin LIKI-kassissa esim. muoto- ja tuntopaloja. Ryhmällä LIKI-kassin materiaalit olivat aktiivisessa käytössä noin 10 viikkoa. Kasvattajien mukaan LIKI-kassi oli mukana suurimmaksi osaksi liikunnallisissa pienryhmätoiminnoissa tai lasten vapaassa käytössä. Alle 3-vuotiaiden lasten kanssa ohjatut pelit ja leikit ovat haasteellisia, sillä pienet lapset pystyvät noudattamaan lyhyitä ja kehotuksia. Tämän vuoksi kasvattajat joutuivat soveltamaan materiaaleja ja leikkiohjeita ryhmälleen sopiviksi. Toiminnassa tulisi huomioida lasten mielenkiinnonkohteet, ja mielestäni ryhmässä on niin tehty, sillä kasvattajat ovat antaneet lasten vapaasti valita mieluisia materiaaleja leikkeihinsä sekä pienryhmätoiminnoissa on myös käytetty näitä välineitä. Näiden vuoksi ryhmässä kassin kaikki materiaalit eivät ole olleet niin aktiivisessa käytössä, mutta esim. palloja, norsua ja tuntopaloja on hyödynnetty aktiivisesti ja monipuolisesti.

Loppuhaastatteluissa ilmeni vahvasti, että kasvattajat kokevat ryhmän lastensa saaneen materiaaleista tukea perusliikuntataitoihin ja motorisiin taitoihin. Yhden kasvattajan mielestä ryhmällä oli enemmän tarvetta motoristen taitojen, kehon hahmottamisen ja aistien tukemiselle kuin kielen kehitykselle. Kasvattajien mielestä lasten perusliikuntataidot kehittyivät sekä lasten itsevarmuus ja rohkeus liikkua kasvoi. Kuten Huhtalan ja Lommin (2014) opinnäytetyössä myös tässä tutkimuksessa painottui toiston avulla tapahtuva lasten minäkuuvan, itsevarmuuden ja rohkeuden kasvaminen. Myös Tiaisen (2014) opinnäytetyössä toiminnallisten menetelmien lisääminen siirtymävaiheisiin ja opetuksen avuksi vaikutti myös lasten itsetunnon, sosiaalisten taitojen kehittymiseen ja häiriökäyttäytymisen vähenemiseen.

Tutkimukseni kannalta mielenkiintoista oli alkuhaastatteluissa ilmi tullut havainto muutaman lapsen hitaasta puheen kehityksestä sekä heillä olevasta motorisesta kömpelyydestä. Loppuhaastatteluissa ilmeni, että ryhmän jokainen lapsi oli saanut tukea ja varmuutta liikkua ja kokeilla. Niin Sääkslahden (2015, 104) kuin Alijoen (2011) mukaan kielen kehityksen vaikeuksilla saattaa olla yhteys motoristen taitojen heikkouksiin mm. kehonhahmotuksessa, tasapainossa ja hienomotoriikassa. Myöhemmin kouluiässä haasteet voivat näytettyä esim. kirjoittamisen ja lukemisen oppimisen vaikeuksina sekä muistin

heikkoutena. Jaakkolan ja Syväojan (2017, 238) mukaan kappaleessa 5 mainitussa norjalaisessa tutkimuksessa todettiin heikoimpien oppimistulosten omaavien oppilaiden tulosten paranevan liikunnan myötä. Tämä tukee väitettä, että liikunnalliset menetelmät tukevat erityisesti erilaisia oppimisvaikeuksia omaavia lapsia.

Tutkimukseni avulla pyrin myös selvittämään kasvattajien mielteitä LIKI-kassista ja heidän kokemiaan muita hyötyjä ja haittoja. Hyötyinä kasvattajat kokivat materiaalin innostaneen ja aktivoineen lapsia liikkumaan. LIKI-kassin materiaali oli lapsille sopivaa sekä sitä pystyi helposti soveltamaan eritasoisille ryhmille sekä yksilöille. Osa kasvattajista koki, että materiaaleja voisi olla jopa enemmän ja monipuolisemmin esim. erikokoisia vanteita, kuvia ja musiikkia. Kasvattajat kokivat tarvitsevansa parempaa perehdytystä ja materiaalien esittelyä, sillä LIKI-kassiin perehdyttäminen oli tapahtunut pikaisesti sen tullessa taloon. Olisin omalta osaltani voinut aktiivisemmin tarjota uudelleen menetelmään perehdyttämistä, sillä se olisi voinut mahdollistaa menetelmän laajemmän käytön sekä tuonut jatkuvuutta tutkimuksen jälkeenkin.

Mielestäni motorinen kehitys on edennyt ryhmän kohdalla sekä lapset ovat saaneet rohkeutta yrittää ja kokeilla uutta. Pienten lasten kielellinen kehitys on yksilöllistä, mutta ympäristön tarjoamalla virikkeillä sitä voidaan tukea. Pönkön ja Sääkslahden (2017, 488) mukaan sanat ovat abstrakteja kielellisiä käsitteitä ja lapsien oppivan sanojen merkityksen toiminnan ja kehollisten kokemusten kautta. Käsitteiden konkretisoinnissa on siis liikunnalla suuri merkitys. Mielestäni kasvattajien tekemien havaintojen perusteella liikunnallisella menetelmällä ja kielen kehityksellä on toisiaan tukeva yhteys. Näin ollen menetelmien monipuolinen ja aktiivinen käyttö voi tukea ja vahvistaa jo alle 3-vuotiaiden lasten kielen kehittymistä.

Moser ja Wenger (2005, 59) kertoivat kehitys- ja toimintapsykologiset tavat -teorian painottavan, että kielen kehittyminen tapahtuu samassa lapsen kehitysvaiheessa, jossa liikkeellä ja motoristen taitojen opettelulla on suuri merkitys. Tähän perustuen kohderyhmän lasten motoristen taitojen ja kehon hahmottamisen tukeminen vahvistaa myös lasten kielellistä kehitystä pidemmällä ajanjaksolla.

8 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Hyvärisen (2017, 32) mukaan vastuullisesti ja perusteellisesti tehty tutkimus on eettinen. Haastattelun osallistujien tulisi tietää tutkimuksen tarkoitus sekä haastattelutietojen säilytys ja käyttömenetelmät. Kuula-Luumin ja Rannan (2017, 414–415) mukaan eettiset periaatteet on luokiteltu kolmeen osaan. Ensimmäisenä on tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, joka koskee osallistujien rekrytointia ja vapaaehtoisuutta. Eettisiin periaatteisiin kuuluu myös vahingoittamisen välttäminen, osallistujien anonymiteetin säilyttäminen ja tieto, että voi keskeyttää osallistumisensa.

Tässä tutkimuksessa osallistujien vapaaehtoisuus korostui rekrytoinnissa niin, että ryhmä sai itse ottaa minuun yhteyttä, mikäli olisivat kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen. Ennen tutkimuksen alkamista ryhmän yhteyshenkilölle kerrottiin tutkimuksen sisällöstä sekä menetelmistä sähköisesti. Osallistujille kerrottiin myös tutkimustiedotteen yhteydessä, että osallistuminen on vapaaehtoista ja sen pystyy keskeyttämään koska vain, jos haastateltavasta tai kohderyhmästä siltä tuntuu. Tutkimustiedotteessa kerrottiin myös tarkemmin tutkimuksen aihe ja tavoite, tutkijan yhteystiedot sekä toteutusmenetelmiä. Osallistumisen kerrottiin tapahtuvan myös luottamuksellisesti ja nimettömänä sekä tietoja koskevan salassapitovelvollisuus, eli tutkimuksen ulkopuoliset henkilöt eivät pääse käsiksi aineistoon missään tutkimuksen vaiheessa. Jokaisen haastattelukerran alussa kysyin haastateltavilta luvan haastattelun äänitallennukseen sekä varmistin aineiston pysyvän nimettömänä.

Pienten lasten ollessa tutkimuksen kohteena on eettisistä käytännöistä oltava tarkka. Ryhmän ollessa kohderyhmänäni ja kasvattajien ollessa tiedonantajia ja kohdejoukkona alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmilta ei tarvittu tutkimukseen suostumislomaketta. Kaikki kasvattajat olivat yli 18-vuotiaita, jonka vuoksi tutkimuksessa ei tarvittu kirjallisia suostumuslupa-lappuja.

Tutkimuksen validiteetti kuvaa sitä, missä määrin tutkimusmenetelmä mittaa tutkittavaa ilmiötä. Validiteetti kuvaa myös kysymysten onnistuneisuutta eli voidaanko tutkimusongelmaan saada niiden avulla ratkaisu. (Tuomi 2007, 150.) Tutkimusmenetelmät ovat teoreettisen viitekehyksen avulla perusteltuja

sekä tutkimustuloksissa on vastattu perusteellisesti tutkimuskysymyksiin. Saatujen tulosten perusteella haastattelukysymykset olivat myös onnistuneita.

Vastaavasti reliabiliteetti ilmaisee tulosten pysyvyyttä ja toistettavuutta, vaikka tutkimus toistettaisiin useampaan kertaan tai erilaisissa tilanteissa (Tuomi 2007, 150). Tutkimukseeni osallistui vain yksi alle 3-vuotiaiden ryhmä Kotkan alueelta sekä heidän LIKI-kassin käyttämisen ja soveltamisen määrä vaihteli. Ryhmässä tapahtuneet muutokset ilmenivät haastatteluissa pääsääntöisesti ryhmätasolla eikä niinkään yksilötasolla. Haastatteluissa kuitenkin ilmeni mahdolliset poikkeavuudet ja suuret yksilökohtaiset muutokset. Saadut tutkimustulokset olivat kuitenkin rinnastettavissa aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Tutkimustulosten pysyvyyteen vaikuttaa myös haastattelukysymysten järjestys, sanamuodot ja haastattelutilanteiden yhdenmukaisuus. Pyrin suorittamaan kaikki haastattelut suunniteltujen aihealueiden ja kysymysten pohjalta sekä esittämään vastauksia täydentäviä kysymyksiä. Näin pyrin varmistamaan, että en omilla sanavalinnoillani tai johdantelevilla kysymyksillä ohjaa haastateltavia tiettyyn suuntaan.

Tutkimukseni tavoitteena oli hankkia todenmukaista sekä asiallista tietoa, joka sopii tutkimuksen tarkoitukseen. Tätä varten oli tunnistettava mahdolliset virhetekijät ja pyrkiä minimoimaan ne. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus on mielestäni hyvä, sillä hyödyntäen haastattelu-menetelmää tutkimukseen ei tullut käsittelyvirheitä, koska haastattelut tehtiin suullisesti, äänitettiin sekä litte-roitiin sanatarkasti. Näin ollen tietojen syöttämisessä sähköiseen muotoon ei tapahtunut väärinkirjauksia. Suullisesti haastatteleamalla pystyin myös varmistamaan haastateltavien ymmärtävän kysymyksen samalla tavalla sekä esittämään tarkentavia kysymyksiä. Haastattelun mahdolliset satunnaiset virhetekijät saattavat heikentää tutkimukseni luotettavuutta. Näitä virhetekijöitä voi olla esim. vastaajan mielentila tai vuorokaudenaika. Satunnaiset virhetekijät pyrin minimoimaan suorittamalla haastattelut samoihin vuorokaudenaikoihin sekä yrittämällä luoda haastattelutilanteeseen rennon ja luotettavan ilmapiirin.

Tutkimuksessani häiriötekijöinä oli kohderyhmän ja -joukon kannalta työntekijöiden sairastumiset sekä alkaneet vuosilomat. Näin ollen haastatteluita jouduttiin siirtämään useasti sekä poissaolot aiheuttivat ryhmässä LIKI-kassin käytön vaihtelua. Kohdejoukon otantavirhe on myös suuri, sillä tutkimukseen

osallistuneiden määrä on pieni ja kohderyhmä voi sattumalta poiketa suuresti perusjoukosta. Tutkimukseni kohdejoukko ja -ryhmä säilyi koko tutkimuksen ajan samana, joten katoa ei ollut.

9 POHDINTA

Varhaiskasvatuksen ammattilaisina voimme vaikuttaa asiakkaittemme eli lasten turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Monipuoliset työtavat yhdistettynä lasten mielenkiinnon kohteisiin takaavat myös lapsille viihtyisät ja erilaisia oppimista-
poja tukevia ympäristöjä. Mielestäni on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa luodaan monipuolisesti liikkumistaitoja edistäviä kokemuksia, sillä teknologinen kehitys on lisännyt pientenkin lasten ruutuaikaa kotona. Myös varhain omaksuttu fyysinen aktiivisuus voi ehkäistä myös aikuisiällä sairauksia sekä näin ollen vähentää yhteiskunnan kuluja.

Pienten lasten kielen kehitystä on haastava tutkia, sillä lasten yksilölliset erot voivat vaihdella paljon ennen neljää ikävuotta. Koen onnistuneeni ensimmäisen tutkimukseni teossa hyvin, vaikka aiheen rajaaminen ja tutkimusmenetelmien valinta tuotti ajoittain haasteita. Erityisesti alle 3-vuotiaan kielen kehityksen teoreettisen tiedon rajaaminen tuotti haasteita aiheen laajuuden ja monimutkaisuuden vuoksi. Koen kuitenkin saaneeni rajattua teoriaan lukijan ja tutkimuksen kannalta keskeisimmät tiedot. Opinnäytetyöni tekoa ja aiheiden rajaamista tuki omalta osaltaan tehty pedagoginen työharjoittelu alle 3-vuotiaiden lasten kanssa sekä työkokemus varhaiskasvatuksesta ja erityislasten parista.

Tutkimuksessani saadut tulokset ovat mielestäni realistiset, kun otetaan huomioon lasten kehitykselliset erot sekä ryhmän LIKI-kassin käyttömäärä. Jälkeenpäin ajateltuna olisin myös voinut monipuolistaa tutkimustani esim. useampaan yksikköön tai pitämällä pienryhmätoiminnan ja havainnoimalla ryhmän lapsia, mutta samanaikaisesti lasten ohjaaminen sekä havainnoiminen olisi voinut tuottaa haasteita. Koen oppineeni prosessista ajankäytön suunnittelua ja siinä pysymistä sekä saaneeni varmuutta hyödyntää oppimaani teoriatietoa varhaiskasvatuksen työkentällä. Jatkotutkimuksena tutkimusta voisi

laajentaa useampaan Kotkan alueen alle 3-vuotiaiden ryhmään, jotta saataisiin varmuutta menetelmän ja materiaalien käytännöllisyydestä ja sen tuomasta tuesta kielen kehitykseen.

LÄHTEET

- Ahonen, T., Cantell, M., Rintala, P. & Viholainen, H. 2005. Motoriikka ja oppimisvaikeudet. Teoksessa Ahonen, T., Cantell, M., Nissanen, A. & Rintala, P. (toim.) 2005. Liiku ja opi –Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ahonen, T. & Viholainen, H. 2014. Motoriikka. Teoksessa Aro, T., Ahonen, T., Ketonen, R. & Siiskonen, T. (toim.) 2014. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alijoki, A. 2011. Lapsen tuen tarve kielellisessä kehityksessä ja siihen vastaa-
minen varhaiskasvatuksen keinoin. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. 2011. Lapsia ja kieli –Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1> [viitattu 22.10.2017].
- Eskola, P. 2018. Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelija. Sähköpostikeskustelu. 12.7.2018.
- Huhtala, J. & Lommi, M. 2014. Lapsen kielellisen kehityksen tukeminen liikunnallisilla menetelmin. Saatavissa: [http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74418/Huhtala Johanna%20ja%20Lommi Mirella.pdf?sequence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74418/Huhtala_Johanna%20ja%20Lommi_Mirella.pdf?sequence=1) [viitattu 4.1.2018].
- Huisman, T. & Nissinen, A. 2005. Oppiminen, oppimistyyli ja liikunta. Teoksessa Ahonen, T., Cantell, M., Nissanen, A. & Rintala, P. (toim.) 2005. Liiku ja opi –Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Iivonen, S., Rintala, P. & Sääkslahti, A. 2016. 3-10-vuotiaiden lasten motoriset perustaidot. Saatavissa: http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt_6-16_tutkimusartikkelit_rintala_lowres.pdf [viitattu 10.1.2018].
- Ikonen, A., Ketonen, R., Launonen, K., Mattinen, A., Palmroth, A., Röman, M. & Salmi, P. 2014. Kieli ja viestintä. Teoksessa Aro, T., Ahonen, T., Ketonen, R. & Siiskonen, T. (toim.) 2014. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ilo irti liikkuen yhdessä toimien s.a. Kotkan kaupunki. Peda.net. Saatavissa: <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/iilytl> [viitattu 15.7.2018].
- Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. 2017. Johdatus liikuntapedagogiikkaan. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) 2017. Liikuntapedagogiikka. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jaakkola, T. & Syväoja, H. 2017. Liikunta, kognitiivinen toiminta ja koulunestys. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) 2017. Liikuntapedagogiikka. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Juntunen, A. 2014. Toiminnalliset menetelmät. Saatavissa: [http://www.voikukka.fi/images/kuvapankki/materiaalit/Toiminnalliset menetelmat_2014.pdf](http://www.voikukka.fi/images/kuvapankki/materiaalit/Toiminnalliset_menetelmat_2014.pdf) [viitattu 5.11.2017].

Järviluoto, M. & Väänänen, P. 2008. Virikkeitä motoriaan kehittämiseen ja arviointiin varhaiskasvattajille Lahden seudulla. Saatavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11407/2008-07-22-03.pdf?sequence=1> [viitattu 10.1.2018].

Kaure, M. & Rauhala-Vaahervaara, S. s.a. Kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa – Teoriatietoa ja käytännön vinkkejä. <http://www.talenti.fi/files/3313/Kielenkehitys1.pdf> [viitattu 19.10.2017].

Kokkonen, M. 2017. Liikunta sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä edistävien tunne- ja ihmissuhdetaitojen tukijana. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) 2017. Liikunta-pedagogiikka. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koppinen, M-L. & Pollari, J. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korpilahti, P. 2012. Kuulohavainnot puheen omaksumisen perustana. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) 2012. Pienten sanat – Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kunnari, S. & Paavola, L. 2012. Vuorovaikutus äänteellisen kehityksen perustana. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) 2012. Pienten sanat –Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2009. Puheen, kielen ja kommunikoinnin kehitys lapsuudessa. Teoksessa Aaltonen, O., Aulanko, R., Iivonen, A., Klippi, A. & Vainio, M. (toim.) 2009. Teoksessa Puhuva ihminen –puhettien perusteet. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2012a. Ensisanojen kausi. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) 2012. Pienten sanat –Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2012b. Esileksikaalinen kausi. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) 2012. Pienten sanat – Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2012c. Systemaattisen fonologisen kehityksen ja fonologisen viimeistelyn kaudet. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) 2012. Pienten sanat –Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2012d. Äänteellinen kehitys ja sen kaudet. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) 2012. Pienten sanat –Lasten äänteellinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kuula-Luumi, A. & Ranta, J. 2017. Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) 2017. Tutkimus-haastattelun käsikirja. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Kuuloavain s.a. Kielen ja puheen kehitys. Saatavissa: <https://www.kuuloavain.fi/info/kieli-ja-kommunikaatio/kielen-ja-puheen-kehitys/> [viitattu 25.10.2017].

Laakso, M. 2014. Esikielellinen vuorovaikutus ja viestintä. Teoksessa Aro, T., Ahonen, T., Ketonen, R. & Siiskonen, T. (toim.) 2014. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Liikunnallistaminen s.a. Kotkan kaupunki. Peda.net. Saatavissa: <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/k/liikunnallistaminen> [viitattu 27.12.2017].

Luoma, J. 2005. Lasten vähäinen liikunta vaarantaa jo normaalin kehityksen. Päivitetty 16.12.2015. Saatavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2005/10/18/lasten-vahainen-liikunta-vaarantaa-jo-normaalin-kehityksen> [viitattu 11.7.2018].

Lyytinen, P. 2014. Kielenkehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa Aro, T., Ahonen, T., Ketonen, R. & Siiskonen, T. (toim.) 2014. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Martikainen, K. 2007. Vuorotellen –Opas vuorovaikutukseen ja kielen kehityksen alkuvaiheisiin. Saatavissa: <http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/Esitteet/Vuorotellen.pdf> [viitattu 4.1.2018].

MLL. 2017a. Vauvan liikunnallinen kehitys. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/0-1-v/vauvan-liikunnallinen-kehitys/> [viitattu 12.1.2018].

MLL. 2017b. 1-2-vuotiaan liikunnallinen kehitys. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/1-2-v/1-2-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/> [viitattu 12.1.2018].

MLL. 2017c. 2-3-vuotiaan liikunnallinen kehitys. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/2-3-v/2-3-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/> [viitattu 12.1.2018].

MLL. 2017d. 3-4-vuotiaan liikunnallinen kehitys. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/3-4-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/> [viitattu 12.1.2018].

Moser, T. & Wenger, J. 2005. Kieli ja liike: Liikunnan mahdollisuudet kielen kehityksen tukemisessa. Teoksessa Ahonen, T., Cantell, M., Nissanen, A. & Rintala, P. (toim.) 2005. Liiku ja opi –Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mäkinen, P. s.a. Toiminnalliset menetelmät opetuksessa –kokemuksia koulu- maailmasta. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/140759_B4_Makinen_Toiminnalliset_menetelmat_opetuksessa.pdf [viitattu 7.11.2017].

Nikander, P. & Ruusu vuori, J. 2017. Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusu vuori, J. (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä –varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf> [viitattu 12.10.2017].

Papunet. 2017. Kuvat kommunikoinnissa. Saatavissa: <http://papunet.net/tieto/kuvat-kommunikoinnissa> [viitattu 16.10.2017].

Peda.net s.a. Liikunnallinen pedagogiikka osana kielen kehityksen tukemista ja suomi toisena kielenä (S2) opetusta. Kotkan kaupunki. Saatavissa: <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/k/liikunnallistaminen/ktlk2:file/download/d27a401f6ff182d4a60ffb0b2cbb6c8292b32eed/Liikunnallinen%20pedagogiikka%20osana%20kielen%20kehityksen%20tukemista%20ja%20S2%20opetusta.docx> [viitattu 27.12.2017].

Pietilä, I. 2017. Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusu vuori, J. (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2017. Liikuntapedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) 2017. Liikunta-pedagogiikka. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rauhämäki, A. 2007. KILI-kielen ja liikunnan ryhmäkuntoutusohjelma kielihäiriöisille lapsille –tuokiosuunnitelmakansio päivähoiton käyttöön. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11780/2007-05-31-01.pdf?sequence=1> [viitattu 5.1.2018].

Räsänen, H. s.a. Kvalitatiiviset menetelmät. Saatavissa: http://www.hamk.fi/verkostot/kudos/menetelmat/Documents/4_Kvalitatiiviset_tutkimusmenetelmaet.pdf [viitattu 10.10.2017].

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Suomen Latu s.a. Metsämörri. Saatavissa: <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html> [viitattu 30.7.2018].

Sääkslahti, A. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tiainen, J. 2014. Liikuntaa äidinkielen ja matematiikan erityisopetukseen. Saatavissa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/76954/Johanna%20Tiainen%202014.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 4.1.2018].

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue -Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi Oy.

Törölä, H. 2009. Ääntelyn kehitys ensimmäisen ikävuoden aikana. Teoksessa Aaltonen, O., Aulanko, R., Iivonen, A., Klippi, A. & Vainio, M. (toim.) 2009. Puhuva ihminen –puhetieteiden perusteet. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Vallioniemi, S. & Vento, J. 2010. Tukiviittomien merkitys lapsen kommunikoinnin pulmissa. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21309/Vento_Julia.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 4.1.2018].

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. s.a. Lahti. Peda.net. Saatavissa: <https://peda.net/lahti/varhaiskasvatus/vasu2017/v2lk/viikot-48-49/vptsjt/vptsjt> [viitattu 5.11.2017].

KOTKAN KAUPUNKI	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS	§	Sivu
Hyvinvointipalveluiden palvelualue			
Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen vastuualue	11.01.2018	4	1
Varhaiskasvatusjohtaja			

Dnro D/223/13.00.00/2018

Tutkimuslupa; Haapasalo Tanja

Valmistelija: Varhaiskasvatusjohtaja Raili Liukkonen

Sosionomiopiskelija (Xamk) Tanja Haapasalo hakee tutkimuslupaa opinnäytetyötä varten. Tutkimuksen nimi on: Kielellisen kehityksen ja liikunnallisen opetustavan välinen yhteys. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus, jossa tutkimusaineisto kerätään haastattelemalla kohderyhmän päiväkodin kasvattajia, jotka ovat ottaneet aktiiviseen käyttöön LIKI-kassin liikunnalliset menetelmät ja havainnoineet sen tuloksia. Tutkimus kohdentuu 1-3 -vuotiaiden lasten kielen kehityksessä havaittaviin muutoksiin. Tutkimus on seurantatutkimus ajalla 1/2018-5/2018. Tutkimuspaikka on Kotkan kaupungin [REDACTED] päiväkotia.

Päätös: Tutkimuslupahakemus hyväksytään

Varhaiskasvatusjohtaja  Liukkonen Raili

Toimeenpano:

Ote: Tanja Haapasalo
[REDACTED] päiväkotijohtaja

Hei,

Kiitos, että tulette osallistumaan Kielen kehityksen ja liikunnallisen opetustavan välinen yhteys –opinnäytetyö tutkimukseeni.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja sen pystyy keskeyttämään koska vain, jos sinusta tai ryhmästä tuntuu siltä. Osallistuminen tapahtuu luotamuksellisesti ja nimettömänä sekä tietoja koskee salassapitovelvollisuus eli tutkimuksen ulkopuoliset henkilöt eivät pääse käsiksi aineistoon.

Teidän osuutenne tutkimukseen tulee ajoittumaan helmikuu-toukokuu ajanjakson välille. Tässä ajassa tapahtuu alku- ja loppuhaastattelut sekä LIKI-kassin käyttöön perehdyttäminen ja kassin aktiivinen soveltaminen varhaiskasvatuksen arjessa. Haastattelukysymykset tulevat koskemaan ryhmänne lasten kielellistä kehitystä, motorisia taitoja sekä käyttämiänne/käytössä olevia liikunnallisia menetelmiä. Mikäli teillä tulee kysymyksiä liittyen tutkimukseeni, voitte ottaa minuun yhteyttä alla olevaan sähköpostiin.

Terveisin

Tanja Haapasalo sosionomiopiskelija

tanja.haapasalo@edu.xamk.fi